Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu ensimmäinen jaosto)

20 päivänä heinäkuuta 2017*

Taloudellinen tuki – Perusoikeuksien ja oikeusasioiden yleisohjelma vuosiksi 2007–2013 – Yksityisoikeutta koskeva erityisohjelma – Kumoamiskanne – Täytäntöönpanoperusteena pidettävä päätös – SEUT 299 artikla – Toimen antajan toimivalta – Hyvän hallinnon periaate – Vaatimus komission velvoittamisesta maksamaan jäljellä olevat saatavat tukisopimusten nojalla – Kanteen luonnehtiminen osittain uudelleen – Välityslauseke – Unionin yleisen tuomioistuimen toimivalta – Tukikelpoiset kustannukset

Asiassa T-644/14,

ADR Center SpA, kotipaikka Rooma (Italia), edustajinaan aluksi asianajaja L. Tantalo, sittemmin asianajaja A. Guillerme,

kantajana,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään aluksi J. Estrada de Solà ja L. Cappelletti, sittemmin Estrada de Solà ja S. Delaude,

vastaajana,

jossa vaaditaan yhtäältä SEUT 263 artiklan perusteella, että 27.6.2014 annettu komission päätös C(2014) 4485 final, joka koskee yksityisoikeuden erityisohjelman yhteydessä tehtyjen kolmen tukisopimuksen mukaisesti kantajalle maksetun rahoitusosuuden osittaista takaisinperintää, kumotaan, ja toisaalta SEUT 272 artiklan perusteella, että komissio velvoitetaan maksamaan kantajalle kyseisten kolmen tukisopimuksen nojalla jäljellä olevana saatavana 49 172,52 euroa ja vahingonkorvausta,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (laajennettu ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja H. Kanninen sekä tuomarit I. Pelikánová, E. Buttigieg (esittelevä tuomari), S. Gervasoni ja L. Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín,

kirjaaja: hallintovirkamies P. Cullen,

ottaen huomioon asian käsittelyn kirjallisessa vaiheessa ja 23.11.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

tuomion

I Asian tausta

1 Kantaja ADR Center SpA on Italian oikeuden mukaan perustettu yhtiö, joka tarjoaa palveluja riita-asioiden tuomioistuinten ulkopuolisen ratkaisun alalla.

A Käsiteltävät tukisopimukset

2 Euroopan yhteisö, edustajanaan Euroopan yhteisöjen komissio, sekä konsortiot, joiden koordinaattorina kantaja toimi, allekirjoittivat joulukuussa 2008 kolme tukisopimusta, joiden asiakirjaviitteet ovat JLS/CJ/2007-1/18, JLS/CJ/2007-1/19 ja JLS/CJ/2007-1/21 (jäljempänä yksittäin ja edellä mainitussa järjestyksessä tukisopimus A, tukisopimus B ja tukisopimus C sekä yhdessä tukisopimukset) ja jotka liittyivät yksityisoikeutta koskevan erityisohjelman perustamisesta vuosiksi 2007–2013 osana perusoikeuksien ja oikeusasioiden yleisohjelmaa 25.9.2007 tehdyn Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen N:o 1149/2007/EY (EUVL 2007, L 257, s. 16) täytäntöönpanoon.

1. Tukisopimus A

3 Tukisopimuksen A kohteena oli toimi ”Riita-asioiden tuomioistuinten ulkopuolisen ratkaisun hyödyntämättä jättämisen kustannukset – Tutkimus ja esitys yhteisön sisäisiin kauppaoikeudellisiin riitoihin liittyvistä tosiasiallisista kustannuksista” (The costs of non ADR – Surveying and showing the actual costs of intra-community commercial litigation). Kyseinen toimi sisälsi tutkimuksen, jonka tarkoituksena oli arvioida kustannukset, jotka aiheutuvat tuomioistuinten ulkopuolisen ratkaisun hyödyntämättä jättämisestä kauppaoikeudellisissa riita-asioissa.

4 Tukisopimuksen A I.2.2 kohdassa määrättiin kyseisen toimen kestoksi 12 kuukautta. Kestoa pidennettiin 17.12.2009 tehdyllä täydentävällä sopimuksella 16 kuukauteen eli 10.4.2010 asti.

5 Tukisopimuksen A I.4.2 ja I.4.3 kohdasta ilmenee, että tukikelpoisten kustannusten kokonaismääräksi oli arvioitu 216 880 euroa ja että tuen enimmäismäärä oli 173 000 euroa eli 79,8 prosenttia tukikelpoisten kustannusten arvioidusta määrästä.

2. Tukisopimus B

6 Tukisopimuksen B kohteena oli toimi ”Sovittelun käyttöä koskevan tiedotuksen edistäminen Euroopan unionissa: opasvideo riita-asioiden ratkaisun helpottamiseksi” (Making information sessions on the use of mediation easily available throughout the EU: A video guide to facilitate settlement). Tähän toimeen sisältyi sellaisten erityisten opasvideoiden tekeminen, joiden tarkoituksena oli lisätä asianajajien ja asianosaisten tietoisuutta sovittelun luonteesta ja hyödyllisyydestä rajat ylittävissä riita-asioissa.

7 Tukisopimuksen B I.2.2 kohdasta ilmenee, että tämän toimen kesto oli 18 kuukautta ja sen toteuttamisen oli tarkoitus päättyä 9.6.2010.

8 Tukisopimuksen B I.4.2 ja I.4.3 kohdasta ilmenee, että tukikelpoisten kustannusten kokonaismääräksi oli arvioitu 243 500 euroa ja että tuen enimmäismäärä oli 194 000 euroa eli 79,7 prosenttia tukikelpoisten kustannusten arvioidusta määrästä.

3. Tukisopimus C

9 Tukisopimuksen C kohteena oli toimi ”Kyse ei ole vain voittamisesta: sovittelun onnistunut käyttö asiakkaita edustettaessa” (Beyond winning: successful mediation advocacy in representing clients). Kyseisen toimen päätavoitteena oli tiedottaa asianajajille mahdollisuudesta käyttää sovittelua sekä lisätä heidän ymmärrystään sovittelun eduista.

10 Tukisopimuksen C I.2.2 kohdasta ilmenee, että tämän toimen kesto oli 18 kuukautta ja sen toteuttamisen oli tarkoitus päättyä 9.6.2010.

11 Tukisopimuksen C I.4.2 ja I.4.3 kohdasta ilmenee, että tukikelpoisten kustannusten kokonaismääräksi oli arvioitu 241 856 euroa ja että tuen enimmäismäärä oli 193 000 euroa eli 79,8 prosenttia tukikelpoisten kustannusten arvioidusta määrästä.

4. Tukisopimusten rakenne ja merkitykselliset yhteiset määräykset

a) Rakenne

12 Kaikkiin tukisopimuksiin sisältyi erityisehtoja, joita koskevat kohdat oli numeroitu roomalaisella numerolla I, ja yleisiä ehtoja, joita koskevat kohdat oli numeroitu roomalaisella numerolla II, sekä neljä liitettä. Tukisopimuksissa täsmennettiin myös, että erityisehtoihin sisältyvät lausekkeet olivat ensisijaisia sopimuksen muihin osiin nähden, että yleisiin ehtoihin sisältyvät lausekkeet olivat ensisijaisia liitteisiin sisältyviin lausekkeisiin nähden ja että tukisopimuksen lausekkeet olivat ensisijaisia sekä ehdotuspyynnön että tukihakemuksen jättämistä koskevan oppaan (jäljempänä tuen hakijoille tarkoitettu opas) sisältöön nähden. Tukisopimuksissa todettiin lisäksi, että kaksi viimeksi mainittua asiakirjaa oli tarkoitettu täydentäviksi asiakirjoiksi.

b) Kertomusten ja muiden asiakirjojen toimittaminen

13 Tukisopimusten I.6 ja II.15.4 kohdasta yhdessä luettuna ilmenee, että koordinaattorin oli toimitettava kahden kuukauden kuluessa kyseisen toimen päättymisestä loppukertomus toimen teknisestä täytäntöönpanosta, lopullinen tilitys tosiasiallisesti tuetuista tukikelpoisista kustannuksista alustavan talousarvion rakenteen ja kuvausten mukaisesti esitettynä sekä kattava yhteenvetotilitys toimeen liittyvistä tuloista ja menoista (jäljempänä kaikki kolme asiakirjaa yhdessä loppukertomus).

c) Komission suorittamat maksut

14 Tukisopimusten I.5 kohdassa määrättiin, että komissio myöntää tuensaajille ennakkorahoituksen ja että tuen loppuosa maksetaan toimen päätyttyä. Tuen loppuosaa koskevaan maksupyyntöön oli liitettävä esimerkiksi loppukertomus toimen teknisestä täytäntöönpanosta sekä lopullinen yhteenvetotilitys, ja komission oli 90 vuorokauden kuluessa joko hyväksyttävä tai hylättävä kyseinen kertomus ja maksettava tuen loppuosa tai pyydettävä lisäasiakirjoja ja -tietoa. Tuensaajan oli toimitettava pyydetyt lisätiedot tai uusi kertomus 30 kalenteripäivän kuluessa.

d) Sovellettava lainsäädäntö ja toimivaltaiset tuomioistuimet

15 Tukisopimusten I.9 kohdassa määrättiin seuraavaa:

”Tukeen sovelletaan tämän tukisopimuksen määräyksiä, sovellettavia yhteisön säännöksiä ja toissijaisesti tukia koskevaa Belgian lainsäädäntöä.

Tukisopimuksen määräysten soveltamista tai niiden täytäntöönpanoehtoja koskevien komission päätöksien osalta tuensaajat voivat nostaa kanteen Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tai saattaa vireille valituksen Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa."

e) Tukikelpoiset kustannukset

16 Tukisopimusten II.14.1 kohdassa määrättiin tukikelpoisista kustannuksista seuraavaa:

"Jotta kustannusten voitaisiin katsoa olevan toimesta aiheutuneita tukikelpoisia kustannuksia, niiden on täytettävä seuraavat yleiset perusteet:

– Kustannukset liittyvät sopimuksen kohteeseen, ja ne mainitaan sopimuksen liitteenä olevassa alustavassa talousarviossa.

– Kustannukset ovat tarpeen sopimuksen kohteena olevan toimen toteuttamiseksi.

– Kustannukset ovat kohtuullisia ja perusteltuja – –

– Kustannukset syntyvät toimen toteuttamisaikana – –

– Kustannuksista vastaavat tosiasiallisesti tuensaajat, ne on merkitty tuensaajien kirjanpitoon sovellettavien kirjanpitoperiaatteiden mukaisesti ja ilmoitettu sovellettavan vero- ja sosiaalilainsäädännön vaatimuksia noudattaen.

– Kustannukset ovat yksilöitävissä ja tarkistettavissa.

Tuensaajien sisäisten kirjanpito- ja valvontamenettelyjen on oltava sellaisia, että niiden perusteella voidaan suoraan yhdistää kyseisen toimen ilmoitetut kustannukset ja tulot niitä koskeviin tilinpäätöksiin ja tositteisiin."

f) Täytäntöönpanokelpoiset päätökset

17 Tukisopimusten II.19.5 kohdassa määrättiin seuraavaa:

"Tuensaajille ilmoitetaan, että Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 256 artiklan mukaisesti komissio voi määrätä täytäntöönpanoperusteena pidettävällä päätöksellä saamisen maksuvelvollisuuden muille kuin valtioille. Tällaisesta päätöksestä voidaan nostaa kanne Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa."

g) Valvonta ja tilintarkastukset

18 Tukisopimusten II.20 kohdan merkityksellisissä osissa määrättiin seuraavaa:

"II.20.1. Koordinaattori sitoutuu toimittamaan kaikki komission tai minkä tahansa komission valtuuttaman ulkopuolisen elimen pyytämät yksityiskohtaiset tiedot, joiden avulla voidaan varmistaa sekä toimen että sopimuksen määräysten asianmukainen täytäntöönpano. Komissio voi halutessaan pyytää, että kyseiset tiedot toimittaa suoraan joku kanssaedunsaajista.

II.20.2. Tuensaajat varmistavat, että kaikki alkuperäiset, erityisesti kirjanpitoon tai verotukseen liittyvät asiakirjat tai asianmukaisesti perustelluissa poikkeustapauksissa tukisopimukseen liittyvien alkuperäisasiakirjojen oikeaksi todistetut jäljennökset ovat komission saatavilla ja että ne säilytetään

sellaisessa tarkoituksenmukaisessa muodossa, joka varmistaa niiden säilymisen muuttumattomana sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti viiden vuoden ajan I.5 kohdassa tarkoitetun tuen loppuosan maksupäivästä lukien.

II.20.3. Tuensaajat hyväksyvät sen, että komission henkilöstö tai mikä tahansa muu komission tätä tarkoitusta varten valtuuttama ulkopuolinen elin voi suorittaa tuen käyttöön kohdistuvan tilintarkastuksen. Tilintarkastuksia voidaan tehdä milloin tahansa sopimuksen täytäntöönpanokaudella tuen loppuosan maksamiseen asti sekä viiden vuoden ajan tuen loppuosan maksupäivästä lukien. Tilintarkastusten tulosten perusteella komissio voi tarvittaessa antaa takaisinperintäpäätöksiä.

II.20.4. Tuensaajat sitoutuvat siihen, että komission henkilöstöllä sekä komission valtuuttamilla ulkopuolisilla henkilöillä on asianmukainen pääsy tiloihin, joissa toimea toteutetaan, sekä kaikkiin tarvittaviin tietoihin myös sähköisessä muodossa, jotta tilintarkastus olisi mahdollista suorittaa kunnolla – –”

B Tukisopimusten täytäntöönpano

1. Tukisopimus A

19 Komissio maksoi 19.2.2009 ennakkomaksuna 121 100 euroa konsortiolle, jonka kanssa oli tehty tukisopimus A kantajan välityksellä. Sopimuksen kohteena ollut toimi päättyi 10.4.2010. Tätä toimea koskeva loppukertomus toimitettiin komissiolle 9.6.2010. Komissio pyysi 26.7.2010 päivätyllä kirjeellä kantajaa toimittamaan useita tositteita, jotka koskivat kantajan ilmoittamia menoja. Kantaja toimitti muutetun loppukertomuksen 25.11.2010. Komissio ilmoitti kantajalle 17.12.2010 päivätyllä kirjeellä aikomuksestaan maksaa jäljellä olevana saatavana 17 557,97 euroa kantajan toimitettua lisäasiakirjat. Näin ollen Euroopan unionin rahoitusosuus kyseisen toimen toteuttamisesta oli tässä vaiheessa kaikkiaan 138 657,97 euroa, eli 79,8 prosenttia ilmoitetuista tukikelpoisista menoista.

2. Tukisopimus B

20 Komissio maksoi 19.2.2009 ennakkomaksuna 135 800 euroa konsortiolle, jonka kanssa oli tehty tukisopimus B kantajan välityksellä. Sopimuksen kohteena ollut toimi päättyi 9.6.2010. Kyseistä toimea koskeva loppukertomus toimitettiin komissiolle 4.8.2010. Komissio ilmoitti kantajalle 30.8.2010 päivätyllä kirjeellä aikomuksestaan periä takaisin 121 802,84 euroa. Kantaja toimitti muutetun loppukertomuksen 27.10.2010. Kantaja toimitti 10.1.2011 uusia tietoja aiheutuneista tukikelpoisista kustannuksista. Komissio ilmoitti kantajalle 7.2.2011 päivätyllä kirjeellä antaneensa määräyksen 6 236,38 euron suuruisen summan perimiseksi takaisin. Näin ollen unionin rahoitusosuus kyseisen toimen toteuttamisesta oli tässä vaiheessa kaikkiaan 129 563,62 euroa.

3. Tukisopimus C

21 Komissio maksoi 19.2.2009 ennakkomaksuna 135 100 euroa konsortiolle, jonka kanssa oli tehty tukisopimus C kantajan välityksellä. Sopimuksen kohteena ollut toimi päättyi 9.6.2010. Kyseistä toimea koskeva loppukertomus toimitettiin komissiolle 21.7.2010. Komissio ilmoitti kantajalle 24.8.2010 päivätyllä kirjeellä aikomuksestaan periä takaisin 49 960,11 euroa. Kantaja toimitti muutetun loppukertomuksen 19.10.2010. Komissio ilmoitti kantajalle 14.12.2010 päivätyllä kirjeellä aikomuksestaan maksaa jäljellä olevana saatavana 27 484,33 euroa kantajan toimitettua lisäasiakirjat. Näin ollen unionin rahoitusosuus kyseisen toimen toteuttamisesta oli tässä vaiheessa kaikkiaan 162 584,33 euroa.

C Tilintarkastusmenettely

22 Komissio ilmoitti kantajalle 22.6.2011 päivätyllä kirjeellä päätöksestään tarkastaa kyseiset toimet tukisopimusten II.20 kohdan nojalla. Tilintarkastuksen suorittaisi komission ulkopuolinen tilintarkastusyhtiö.

23 Tilintarkastus suoritettiin 17.–26.7.2011 kantajan toimitiloissa Roomassa (Italiassa).

24 Tilintarkastajat toimittivat 23.11.2011 kantajalle tiedoksi alustavat luonnokset kolmesta tilintarkastuskertomuksesta, joista kukin koski yhtä toimea ja joiden mukaan merkittävä osa ilmoitetuista kustannuksista olisi hylättävä tukeen oikeuttamattomina. Kantaja kiisti 22.12.2011 päivätyssä kirjeessä kyseisten tilintarkastuskertomusten alustavien luonnosten sisällön.

25 Tilintarkastajat toimittivat 25.1.2012 kantajalle tiedoksi kolmen tilintarkastuskertomuksen tarkistetut luonnokset, joissa toistettiin lähinnä päätelmät, joiden mukaan merkittävä osa ilmoitetuista kustannuksista oli hylättävä tukeen oikeuttamattomina. Kantaja kiisti 15.2.2012 päivätyssä kirjeessä tilintarkastuskertomusten tarkistettujen luonnosten sisällön.

26 Tilintarkastajat toimittivat lopulliset tilintarkastuskertomukset komissiolle 26.4.2012.

27 Komissio toimitti kolmessa 10.6.2013 päivätyssä kirjeessä kantajalle tiedoksi kyseisiä toimia koskevat lopulliset tilintarkastuskertomukset ja ilmoitti hyväksyvänsä tilintarkastajien päätelmät ja suositukset.

28 Tukisopimuksen A kohteena olevaa toimea koskevassa lopullisessa tilintarkastuskertomuksessa katsottiin, että kantajan ilmoittamista kustannuksista tukeen oikeuttamattomia oli 116 610,49 euroa. Tilintarkastajat huomauttivat myös, että osa päiväpalkkioista, jotka oli laskutettu kyseisen toimen yhteydessä kantajan palkkaaman asiantuntijan, joka oli myös toinen kantajayrityksen omistajista (jäljempänä asiantuntija X), tarjoamista palveluista, saattoi tosiasiallisesti kohdistua muiden toimien alaiseen toimintaan. Kyseisten kustannusten määrä oli 9 418,75 euroa, ja tilintarkastajat esittivät varauman niiden tukikelpoisuudesta. Tilintarkastajat olivat pyytäneet kantajaa toimittamaan otteita muihin toimiin liittyvistä rahoituskertomuksista varmistaakseen edellä mainitun asiantuntijan ilmoittamien kustannusten paikkansapitävyyden, mutta kantaja oli kieltäytynyt tästä sillä perusteella, etteivät pyydetyt tiedot kuuluneet tilintarkastuksen soveltamisalaan.

29 Tukisopimuksen B kohteena olevaa toimea koskevassa lopullisessa tilintarkastuskertomuksessa katsottiin, että kantajan ilmoittamista kustannuksista tukeen oikeuttamattomia oli 196 687,61 euroa. Tilintarkastajat huomauttivat myös, että päiväpalkkiot, jotka oli laskutettu kyseisen toimen yhteydessä kantajan palkkaamien kahden asiantuntijan, jotka olivat myös kantajayrityksen omistajia (jäljempänä asiantuntijat X ja Y), tarjoamista palveluista, saattoivat tosiasiallisesti kohdistua muiden toimien alaiseen toimintaan ja sisältyä kyseisten muiden toimien rahoituskertomuksiin. Kyseisten kustannusten summa oli 9 923,68 euroa, ja tilintarkastajat esittivät varauman niiden tukikelpoisuudesta. Kantaja oli myös kieltäytynyt toimittamasta tilintarkastajille asiakirjoja, jotka olisivat oletettavasti olleet merkityksellisiä mainittujen kustannusten tukikelpoisuuden vahvistamiseksi, sillä perusteella, etteivät ne kuuluneet tilintarkastuksen soveltamisalaan.

30 Tukisopimuksen C kohteena olevaa toimea koskevassa lopullisessa tilintarkastuskertomuksessa katsottiin, että kantajan ilmoittamista kustannuksista tukeen oikeuttamattomia oli 43 190,57 euroa. Tilintarkastajat totesivat lisäksi, että myös 44 270,22 euron lisäkustannukset voitiin katsoa tukeen oikeuttamattomiksi edellä mainittua toimea koskevassa tilintarkastuksessa havaitun riskin takia, ja esittivät niitä koskevan varauman. Kantaja kieltäytyi myös toimittamasta tilintarkastajille oletettavasti merkityksellisiä asiakirjoja, kuten tukisopimusten A ja B kohteina oleviin toimiin liittyvien tarkastusten yhteydessä.

31 Komissio ilmoitti kantajalle 10.6.2013 päivätyissä kirjeissä, että takaisinperittävät summat olivat 62 649,47 euroa tukisopimuksen A kohteena olevan toimen osalta, 78 991,12 euroa tukisopimuksen B kohteena olevan toimen osalta sekä 52 634,75 euroa tukisopimuksen C kohteena olevan toimen osalta. Kyseisiä summia laskiessaan komissio katsoi tukeen oikeuttamattomiksi myös kustannukset, joiden tukikelpoisuudesta tilintarkastajat olivat esittäneet huomautuksen ja joiden summat olivat ensimmäisen toimen osalta 9 418,75 euroa, toisen toimen osalta 9 923,68 euroa ja kolmannen toimen osalta 44 270,22 euroa. Komissio ilmoitti, että kyseiset kustannukset voitaisiin kuitenkin lopulta katsoa tukikelpoisiksi, jos kantaja toimittaa 10.7.2013 mennessä tilintarkastajien pyytämät asiakirjat ja komissio hyväksyy ne. Lisäksi komissio ilmoitti kantajalle 10.6.2013 päivätyissä kirjeissä lähettävänsä tälle kuukauden kuluessa veloitusilmoitukset ja voivansa tarvittaessa periä maksettavat summat takaisin korkoineen joko korvausmenettelyssä tai pakkoperintänä. Komissio pahoitteli kirjeissä lopullisten tilintarkastuskertomusten toimittamisen viivästymistä.

32 Kantaja kiisti 9.7.2013 päivätyssä kirjeessä lopullisten tilintarkastuskertomusten toteamukset ja väitti, että komission perintämääräykset olivat pätemättömiä, koska ne oli annettu yli kaksi vuotta kyseisen tilintarkastusmenettelyn päättymisen jälkeen. Kantaja pyysi samalla tapaamista komission toimivaltaisten yksiköiden kanssa.

33 Komissio ilmoitti 6.8.2013 kantajalle lähettämässään sähköpostiviestissä, että tapaaminen olisi mahdollista järjestää syyskuussa 2013.

34 Komission toimivaltaiset yksiköt ja kantajat kävivät 30.9.2013 puhelinkeskustelun, jossa sovittiin, että kantaja saisi lisäaikaa tilintarkastajien toteamusten arviointia varten.

35 Kantaja esitti 7.10.2013 päivätyssä kirjeessä lisähuomautuksia kyseisiä toimia koskevasta tilintarkastuksesta. Kantaja väitti, että tilintarkastus oli pätemätön ja että komission perintämääräykset oli hylättävä sillä perusteella, että tarkastuksessa sovellettua menettelyä ei ollut määritetty yhteisellä sopimuksella, että lopulliset tilintarkastuskertomukset ja perintämääräykset oli toimitettu sille myöhässä ja että tilintarkastajien päätelmät perustuivat virheellisiin olettamuksiin. Kantaja väitti myös, että kyseisten toimien täytäntöönpanosta aiheutuneista tukikelpoisista kustannuksista tekemänsä analyysin perusteella komissio oli velvollinen maksamaan sille 49 172,52 euroa, ja selvitti kyseisen summan laskentaperusteet.

36 Komissio totesi 16.10.2013 päivätyssä kirjeessään, ettei kantaja ollut esittänyt 7.10.2013 päivätyssä kirjeessään näyttöä hylättyjen kustannusten tukikelpoisuudesta. Näin ollen komissio lähetti kantajalle veloitusilmoitukset nro 3241311168, nro 3241311170 ja nro 3241311175, joiden mukaisesti kantajan oli maksettava 29.11.2013 mennessä seuraavat summat: 62 649,47 euroa tukisopimuksen A kohteena olevan toimen osalta, 78 991,12 euroa tukisopimuksen B kohteena olevan toimen osalta sekä 52 634,75 euroa tukisopimuksen C kohteena olevan toimen osalta. Veloitusilmoituksissa täsmennettiin, että mikäli kyseisiä summia ei maksettaisi eräpäivään mennessä, niiden lisäksi perittäisiin viivästyskorot.

37 Kantaja kiisti 13.11.2013 päivätyssä kirjeessään komission 16.10.2013 päivätyn kirjeen sisällön sekä kyseiseen kirjeeseen liitetyt veloitusilmoitukset ja pyysi uutta tapaamista komission kanssa. Kantaja liitti tähän kirjeeseen myös pro forma -laskun, jonka summa oli 64 436,38 euroa, ja kaksi hyvityslaskua, joiden summat olivat 3 663,21 euroa ja 11 600,75 euroa.

38 Komissio ilmoitti kantajalle 6.12.2013 päivätyssä kirjeessä, että saatavia rahamääriä koskevat perintämenettelyt oli käynnistetty ja kontradiktorinen menettely oli päättynyt. Komissio vahvisti myös, että saatava kantajalta oli selvä ja erääntynyt unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 soveltamissäännöistä 29.10.2012 annetun komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 1268/2012 (EUVL 2012, L 362, s. 1) 81 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Komissio tiedotti kantajalle tämän käytössä olevista oikeussuojakeinoista ja ilmoitti, ettei uusi tapaaminen komission yksiköiden kanssa ollut tarpeen.

39 Komissio lähetti muistutuskirjeet 16.12.2013 ja viralliset huomautukset 26.2.2014.

40 Komission yksiköt ja kantaja olivat tavanneet tällä välin 21.1.2014.

41 Komissio teki 27.6.2014 SEUT 299 artiklan ja unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1605/2002 kumoamisesta 25.10.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 (EUVL 2012, L 298, s. 1; jäljempänä varainhoitoasetus) 79 artiklan 2 kohdan nojalla päätöksen C(2014) 4485 final (jäljempänä riidanalainen päätös), jonka mukaan kantajalta perittäisiin tukisopimusten nojalla takaisin pääomaa 194 275,34 euron määrä, 3 236 euroa viivästyskorkoa 30.4.2014 asti sekä 21,30 euroa kultakin viivästyspäivältä 1.5.2014 lukien.

42 Riidanalaisen päätöksen 4 artiklassa täsmennettiin erityisesti, että kyseinen päätös oli täytäntöönpanoperuste SEUT 299 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetulla tavalla.

II Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

43 Kantaja nosti käsiteltävänä olevan kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 30.8.2014 toimitetulla kannekirjelmällä.

44 Menettelyn kirjallinen vaihe päättyi 6.5.2015 vastaajan toimitettua vastauskirjelmänsä.

45 Kantaja esitti välitoimihakemuksen erillisellä asiakirjalla, joka toimitettiin unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 21.1.2016. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti antoi 22.1.2016 unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 157 artiklan 2 kohdan nojalla määräyksen riidanalaisen päätöksen pakkotäytäntöönpanon lykkäämisestä siihen asti, että kantajan välitoimihakemuksesta annetaan lopullinen määräys. Kyseinen hakemus hylättiin lopullisesti 7.4.2016 annetulla unionin yleisen tuomioistuimen presidentin määräyksellä, ja oikeudenkäyntikuluista määrättiin päätettäväksi myöhemmin.

46 Esittelevän tuomarin ehdotuksesta unionin yleinen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) esitti 12.7.2016 unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 89 artiklan mukaisena prosessinjohtotoimena asianosaisille kirjallisia kysymyksiä, joihin asianosaiset vastasivat asetetussa määräajassa.

47 Unionin yleinen tuomioistuin päätti 14.9.2016 ensimmäisen jaoston ehdotuksesta siirtää asian työjärjestyksensä 28 artiklan mukaisesti laajennetun ratkaisukokoonpanon ratkaistavaksi.

48 Esittelevän tuomarin ehdotuksesta unionin yleinen tuomioistuin (laajennettu ensimmäinen jaosto) päätti 16.9.2016 aloittaa suullisen käsittelyn.

49 Esittelevän tuomarin ehdotuksesta unionin yleinen tuomioistuin (laajennettu ensimmäinen jaosto) esitti 6.10.2016 työjärjestyksen 89 artiklan mukaisena prosessinjohtotoimena asianosaisille kirjallisia kysymyksiä ja pyysi niitä toimittamaan tiettyjä asiakirjoja. Asianosaiset vastasivat unionin yleisen tuomioistuimen pyyntöihin asetetussa määräajassa.

50 Osapuolten suulliset lausumat ja heidän unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin antamansa vastaukset kuultiin 23.11.2016 pidetyssä istunnossa.

51 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen

– määrää komission maksamaan välittömästi tukisopimusten nojalla jäljellä olevana saatavana 49 172,52 euroa

– määrää komission maksamaan välittömästi korvauksia vahingosta, jota on aiheutunut kantajan maineelle, ja ajasta, jota kantajan henkilöstö on joutunut käyttämään turvatakseen kantajan edut hallinnollisissa ja oikeudellisissa menettelyissä

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

52 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää kanteen perusteettomana

– jättää tutkimatta vaatimukset jäljellä olevan saatavan ja vahingonkorvauksen maksamisesta ja hylkää ne joka tapauksessa perusteettomina

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

III Oikeudellinen arviointi

A Tutkittavaksi ottaminen

1. Kantajan toisen vaatimuksen tutkittavaksi ottaminen

53 Komissio esitti asian käsittelyn kirjallisessa vaiheessa oikeudenkäyntiväitteen, jonka mukaan kantajan toista vaatimusta ei voida ottaa tutkittavaksi, koska kyseessä on kumoamiskanne eikä jäljellä olevan saatavan maksaminen tukisopimusten nojalla siten kuulu käsiteltävän kanteen soveltamisalaan. Komissio katsoi myös, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti unionin yleisellä tuomioistuimella ei harjoittamansa laillisuusvalvonnan yhteydessä ole toimivaltaa osoittaa määräyksiä unionin toimielimille tai toimia niiden sijasta.

54 Kantaja ei vastannut kyseiseen oikeudenkäyntiväitteeseen asian käsittelyn kirjallisessa vaiheessa.

55 Toisessa vaatimuksessaan kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin määrää komission maksamaan kantajalle välittömästi tukisopimusten nojalla vielä jäljellä olevana saatavana 49 172,52 euroa.

56 Se, voidaanko tämä vaatimus ottaa tutkittavaksi, riippuu käsiteltävän kanteen oikeudellisesta luonteesta. Jos nimittäin ilmenee, että käsiteltävä kanne on SEUT 263 artiklan nojalla nostettu kumoamiskanne, kyseistä vaatimusta ei voida ottaa tutkittavaksi, koska vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuinten ei kuulu harjoittamansa laillisuusvalvonnan yhteydessä osoittaa toimielimille määräyksiä tai toimia niiden sijasta, vaan kyseessä olevan hallintoelimen tehtävänä on toteuttaa kumoamiskanteen johdosta annetun tuomion täytäntöönpanotoimenpiteet (ks. tuomio 17.6.2010, CEVA v. komissio, T-428/07 ja T-455/07, EU:T:2010:240, 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

57 Käsiteltävässä asiassa kantaja on ilmoittanut kannekirjelmän kohdassa ”Kanteen tyyppi”, että kyseessä on kumoamiskanne.

58 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen antamassaan vastauksessa kantaja kuitenkin täsmensi, että käsiteltävän kanteen on katsottava perustuvan sekä SEUT 263 artiklaan, johon ensimmäinen vaatimus kantajan mukaan perustuu, että SEUT 272 artiklaan, johon toinen vaatimus kantajan mukaan perustuu, ja vetosi väitteensä tueksi 6.10.2015 annettuun tuomioon Technion ja

Technion Research & Development Foundation v. komissio (T-216/12, EU:T:2015:746). Komissio totesi samaan unionin yleisen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen antamassaan vastauksessa, että sen näkemyksen mukaan käsiteltävä kanne perustui tosiasiassa sekä SEUT 263 artiklaan että SEUT 272 artiklaan ja että tällainen kaksinkertainen oikeusperusta oli yhteensopiva 6.10.2015 annetun tuomion Technion ja Technion Research & Development Foundation v. komissio (T-216/12, EU:T:2015:746) kanssa.

59 Huomautettakoon, että 6.10.2015 annetussa tuomiossa Technion ja Technion Research & Development Foundation v. komissio (T-216/12, EU:T:2015:746) unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka kyseinen kanne perustui yksiselitteisesti SEUT 263 artiklaan, sillä oli tosiasiassa kahtalainen tarkoitus, koska sen päämääränä oli riidanalaisen päätöksen kumoamisen lisäksi saada unionin yleisestä tuomioistuimesta vahvistus sille, ettei komissiolla ollut sopimukseen perustuvaa riidanalaista saatavaa. Koska unionin tuomioistuimet eivät ole toimivaltaisia käsittelemään vahvistuskanteita kumoamiskanteen yhteydessä ja kyseisessä asiassa käsiteltyyn sopimukseen sisältyi SEUT 272 artiklassa tarkoitettu välityslauseke, unionin yleinen tuomioistuin pohti edellä mainitun tuomion 57 kohdassa, oliko käsiteltävä kanne mahdollista luonnehtia tässä asiassa osittain uudelleen sekä SEUT 263 artiklan perusteella nostetuksi kanteeksi, jolla vaaditaan riidanalaisen päätöksen kumoamista, että SEUT 272 artiklan perusteella nostetuksi kanteeksi, jolla vaaditaan sen vahvistamista, ettei komissiolla ole sopimukseen perustuvaa riidanalaista saatavaa.

60 Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi 6.10.2015 annetun tuomion Technion ja Technion Research & Development Foundation v. komissio (T-216/12, EU:T:2015:746) 60 kohdassa, että kanteen uudelleenluonnehdinta on mahdollista vastaajana olevan toimielimen puolustautumisoikeuksia loukkaamatta, jos kantajan nimenomainen tahto ei ole sille esteenä ja jos kannekirjelmässä vedotaan vähintäänkin yhteen kyseistä sopimussuhdetta sääntelevän säännön rikkomiseen perustuvaan kanneperusteeseen 2.5.1991 tehdyn työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan määräysten mukaisesti.

61 Kun otetaan huomioon asianosaisten vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen (ks. edellä tämän tuomion 58 kohta), kantajan toisen vaatimuksen sisältö, joka osoittaa riita-asian olevan sopimusperusteinen, sekä se, että kyseisen vaatimuksen tueksi vedotaan väitteisiin ja perusteisiin, joiden mukaan komissio on rikkonut tukisopimuksia, käsiteltävä kanne on luonnehdittava osittain uudelleen sekä SEUT 263 artiklan perusteella nostetuksi kanteeksi, jossa vaaditaan riidanalaisen päätöksen kumoamista, että SEUT 272 artiklan perusteella nostetuksi kanteeksi, jossa vaaditaan, että unionin yleinen tuomioistuin määrää komission maksamaan kantajalle välittömästi tukisopimusten nojalla jäljellä olevana saatavana 49 172,52 euroa.

62 Tämän osittaisen uudelleenluonnehdinnan seurauksena on katsottava, että kantajan toinen vaatimus perustuu asianmukaiseen oikeusperustaan eli SEUT 272 artiklaan. Viimeksi mainitussa artiklassa nimittäin annetaan unionin tuomioistuimille täysi tuomiovalta, jonka ansiosta ne voivat välityslausekkeen nojalla ratkaista kaikentyyppisiä kanteita – toisin kuin laillisuusvalvontaa suorittava tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu SEUT 263 artiklan perusteella (ks. tuomio 6.10.2015, Technion ja Technion Research & Development Foundation v. komissio, T-216/12, EU:T:2015:746, 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tästä seuraa, että kyseinen vaatimus on otettava tutkittavaksi.

2. Kantajan kolmannen vaatimuksen tutkittavaksi ottaminen

63 Komission esittämän oikeudenkäyntiväitteen mukaan kantajan kolmatta vaatimusta ei voida ottaa tutkittavaksi muun muassa sillä perusteella, ettei se täytä 2.5.1991 tehdyn työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdassa määrättyjä edellytyksiä.

64 Kantaja ei vastannut tähän komission oikeudenkäyntiväitteeseen.

65 Unionin yleinen tuomioistuin muistuttaa, että kanteen nostamishetkellä sovelletun, 2.5.1991 tehdyn työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan kaikissa kanteissa on ilmoitettava oikeudenkäynnin kohde ja yhteenveto kanneperusteista.

66 Jotta nämä edellytykset täyttyisivät, kanteesta, jossa vaaditaan unionin toimielimen aiheuttamiksi väitettyjen vahinkojen korvaamista, on ilmettävä seikat, joiden perusteella kantajan riitauttama toimielimen menettely voidaan yksilöidä, syyt, joiden nojalla kantaja katsoo, että tämän menettelyn ja aiheutetuksi väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys, sekä vahingon laatu ja sen laajuus (ks. tuomio 15.6.1999, Ismeri Europa v. tilintarkastustuomioistuin, T-277/97, EU:T:1999:124, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

67 Käsiteltävässä asiassa vahingonkorvausta koskevan kantajan kolmannen vaatimuksen tueksi ei ole esitetty minkäänlaisia perusteluja, vaan kantaja vain ilmoittaa kyseistä vaatimusta koskevassa kohdassa vaativansa korvauksia ”vahingosta, jota on aiheutunut sen kansainväliselle maineelle, ja ajasta, jota sen kokenut henkilöstö on joutunut käyttämään puolustautumiseen perusteettomalta vaatimukselta”. Kyseiset vaatimukset eivät kuitenkaan täytä ainuttakaan edellä tämän tuomion 66 kohdassa mainituista edellytyksistä. Tästä seuraa, että kyseinen vaatimus on jätettävä tutkimatta.

B Asiakysymys

1. Alustavat huomautukset

68 On syytä muistuttaa, että käsiteltävän kanteen osittaisen uudelleenluonnehdinnan seurauksena unionin yleisen tuomioistuimen on tutkittava yhtäältä SEUT 263 artiklaan perustuva kantajan ensimmäinen vaatimus riidanalaisen päätöksen kumoamisesta ja toisaalta SEUT 272 artiklaan perustuva kantajan toinen vaatimus, jossa vaaditaan, että komissio velvoitetaan maksamaan kantajalle tukisopimusten nojalla jäljellä olevana saatavana 49 172,52 euroa (ks. edellä 61 kohta).

69 Kanteensa tueksi kantaja vetoaa viiteen kanneperusteeseen. Ensimmäisen kanneperusteen mukaan tilintarkastajien noudattamista säännöistä ei ole missään vaiheessa sovittu asianosaisten kesken. Toisen kanneperusteen mukaan komissio viivytti perusteettomasti lopullisten tilintarkastuskertomusten toimittamista kantajalle ja niihin liittyvien toimien hallinnointi oli yleisesti ottaen huonoa. Kolmannen kanneperusteen mukaan komissio ei täyttänyt sille kuuluvaa todistustaakkaa koskevaa velvollisuutta. Neljännen kanneperusteen mukaan tilintarkastuskertomuksissa esitetyt toteamukset olivat virheellisiä, ja viidennen kanneperusteen, johon vedottiin ensimmäistä kertaa vastauskirjelmässä, mukaan komissiolla ei ollut toimivaltaa tehdä riidanalaista päätöstä.

70 Tässä yhteydessä on syytä muistuttaa, että kun unionin tuomioistuinten ratkaistavaksi on saatettu SEUT 263 artiklan perusteella nostettu kumoamiskanne, niiden on arvioitava riitautetun toimen lainmukaisuutta suhteessa perussopimukseen tai sen soveltamista koskevaan oikeussääntöön eli unionin oikeuteen nähden. SEUT 272 artiklan perusteella nostetuissa kanteissa kantaja sitä vastoin voi moittia sopimuskumppanina olevaa toimielintä ainoastaan siitä, että se on rikkonut sopimusmääräyksiä tai sopimukseen sovellettavaa oikeutta (ks. vastaavasti tuomio 27.9.2012, Applied Microengineering v. komissio, T-387/09, EU:T:2012:501, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

71 Tästä seuraa, että käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin voi toimen lainmukaisuutta arvioidessaan tutkia riidanalaisen päätöksen kumoamista koskevan vaatimuksen osalta ainoastaan sellaiset kantajan esittämät perusteet ja perustelut, joilla riitautetaan riidanalaisen päätöksen lainmukaisuus perussopimukseen tai sen soveltamista koskevaan oikeussääntöön nähden SEUT 263 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Kantajan toisessa vaatimuksessa on sen sijaan lähinnä kyse sopimusluonteisesta riita-asiasta, ja sen osalta unionin yleinen tuomioistuin voi tutkia sopimuksen

suhteen toimivaltaisena tuomioistuimena ainoastaan sellaiset perusteet ja perustelut, jotka koskevat tukisopimusten ja niihin sovellettavien oikeussääntöjen rikkomista. Seuraavaksi on siis tutkittava kantajan esittämät kanneperusteet sen määrittämiseksi, mitä vaatimusta ne koskevat.

72 Ensimmäisessä kanneperusteessaan kantaja väittää lähinnä, että tilintarkastajat olivat soveltaneet tarkastuksissa sääntöjä, joista ei määrätty tukisopimuksessa, eikä niistä siten ollut sovittu asianosaisten välillä. Kantajan mukaan riidanalainen päätös on kumottava tällä perusteella. Kantaja väittää myös, että riidanalaisessa päätöksessä rikotaan tältä osin varainhoitoasetuksen 126 artiklan 2 kohdan d alakohtaa, jossa säädetään, että tukikelpoisten kustannusten on oltava kirjattu tuensaajan kirjanpitoon ja määritetty tuensaajan sijoittautumisvaltiossa sovellettavien kirjanpitosääntöjen ja tuensaajan tavanomaisten kustannuslaskentakäytäntöjen mukaisesti.

73 On todettava, että kyseinen kanneperuste ja siihen liittyvät perustelut koskevat tosiasiassa tukisopimusten täytäntöönpanoa sopimusosapuolten rahoitusvelvoitteiden määrittämisen osalta, joten unionin yleisen tuomioistuimen on tutkittava kyseisten tukisopimusten määräykset ja niihin sovellettavat oikeussäännöt. Näin ollen on katsottava, että tämä kanneperuste on esitetty kantajan toisen vaatimuksen tueksi.

74 Toisesta kanneperusteesta on todettava heti aluksi, että sen sanamuoto on seuraava: ”Riidanalainen päätös on kumottava sillä perusteella, että komissio viivytti perusteettomasti lopullisten tilintarkastuskertomustensa ja niitä seuranneiden perintämääräysten antamista.” Se esittää tämän kanneperusteen yhteydessä kaksi väitettä. Kantaja viittaa ensinnäkin perusteettomaan viivytykseen lopullisten tilintarkastuskertomusten toimittamisessa ja väittää, että Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklassa vahvistettua hyvän hallinnon periaatetta on näin ollen loukattu. Toiseksi kantaja moittii komissiota siitä, että kyseisten toimien hallinnointi oli yleisesti ottaen huonoa. Osoituksena kyseisten toimien huonosta hallinnoinnista kantaja väittää, että komissio ei tiedottanut sitä kyseisten toimien etenemisestä, että tuen hakijoille tarkoitettua opasta on sittemmin tarkistettu siten, että se sisältää nykyään paljon enemmän tietoa tukikelpoisista kustannuksista, ja että tukisopimuksissa oli useita tyylivirheitä.

75 Toisen kanneperusteen ensimmäisestä väitteestä on katsottava, että se on esitetty toisen vaatimuksen tueksi siltä osin kuin kantaja väittää, että viive lopullisten tilintarkastuskertomusten toimittamisessa oli perusteeton. Koska tarkastusten järjestämisestä määrättiin nimenomaisesti tukisopimusten II.20 kohdassa, väitetty viive koskee tukisopimusten täytäntöönpanoa. Kun otetaan huomioon kyseisen kanneperusteen sanamuoto sekä se, että kantaja viittaa nimenomaisesti hyvän hallinnon periaatteen eli toimielimen hallintotoimintaa säätelevän oikeuden yleisen periaatteen loukkaamiseen, myös tämä väite on katsottava esitetyn riidanalaisen päätöksen kumoamista koskevan ensimmäisen vaatimuksen tueksi, koska kantaja väittää, että lopullisten tilintarkastuskertomusten toimittamisen viivyttäminen vaikutti sen mahdollisuuksiin puolustautua tehokkaasti perintää koskevassa hallinnollisessa menettelyssä, joka johti riidanalaisen päätöksen hyväksymiseen.

76 Tämän kanneperusteen toisesta väitteestä on katsottava, että se on esitetty toisen vaatimuksen tueksi siltä osin kuin se koskee komission toimintaa tukisopimusten täytäntöönpanossa.

77 Kolmannessa kanneperusteessaan kantaja moittii tilintarkastajia ja sitä kautta myös lopulliset tilintarkastuskertomukset hyväksynyttä komissiota siitä, etteivät nämä täyttäneet todistustaakkaansa koskevia vaatimuksia. Kyseinen kanneperuste koskee asianosaisten välistä sopimusriitaa, joten unionin yleisen tuomioistuimen on tutkittava tukisopimukset sekä niihin sovellettavat oikeussäännöt. Näin ollen on katsottava, että kantaja on esittänyt kyseisen kanneperusteen toisen vaatimuksensa tueksi.

78 Neljännessä kanneperusteessaan kantaja väittää, että lopullisissa tilintarkastuskertomuksissa oli useita virheitä. Myös tämä kanneperuste koskee asianosaisten välistä sopimusriitaa, joten unionin yleisen tuomioistuimen on tutkittava tukisopimukset ja niihin sovellettavat oikeusäännöt. Näin ollen on katsottava, että kantaja on esittänyt tämän kanneperusteen toisen vaatimuksensa tueksi.

79 Viidennen kanneperusteen osalta on selvästi katsottava, että kantaja on esittänyt sen ensimmäisen vaatimuksensa tueksi, koska siinä väitetään, ettei komissio ollut toimivaltainen antamaan riidanalaista päätöstä.

80 Kun on määritetty, mitä vaatimusta kukin kantajan esittämistä kanneperusteista koskee, on seuraavaksi tutkittava kantajan ensimmäisen ja toisen vaatimuksen sisältö. Aluksi on tutkittava toinen vaatimus. Ensimmäisessä vaatimuksessa nimittäin vaaditaan kumottavaksi riidanalainen päätös, jolla pannaan täytäntöön sopimusperusteinen saatava, joka komissiolla on väitetysti kantajalta. Toisessa vaatimuksessa unionin yleistä tuomioistunta pyydetään kuitenkin lausumaan kyseisen sopimukseen perustuvan saatavan olemassaolosta ja määrästä. Koska toisen vaatimuksen osalta on tutkittava riidanalaiseen päätökseen liittyvän sopimusperusteisen saamisen olemassaolon ja määrän tosiasiallisuus, tämä vaatimus on tutkittava ennen ensimmäistä vaatimusta ja unionin yleisen tuomioistuimen toisesta vaatimuksesta tekemä arviointi on otettava huomioon riidanalaisen päätöksen laillisuusvalvonnassa ensimmäistä vaatimusta tutkittaessa (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2015, Technion ja Technion Research & Development Foundation v. komissio, T-216/12, EU:T:2015:746, 72 kohta ja tuomio 9.11.2016, Trivisio Prototyping v. komissio, T-184/15, ei julkaistu, EU:T:2016:652, 65 ja 119 kohta).

2. Toinen vaatimus

81 Muistutettakoon, että kantajan toisen vaatimuksen tueksi esitetyiksi kanneperusteiksi on katsottava ensimmäinen, toinen, kolmas ja neljäs peruste. Ensin on tutkittava kolmas kanneperuste, sitten neljäs ja ensimmäinen kanneperuste ja viimeiseksi toinen kanneperuste. Ennen tätä on kuitenkin esitettävä joitakin täsmennyksiä unionin yleisen tuomioistuimen toimivallasta sekä lainsäädännöstä, jonka valossa edellä tarkoitetut kanneperusteet on tutkittava.

a) Alustavat huomautukset

1) Unionin yleisen tuomioistuimen toimivalta

82 Aivan aluksi on muistutettava, että SEUT 272 artiklan mukaisesti Euroopan unionin tuomioistuimella on toimivalta ratkaista asia unionin tekemässä tai sen puolesta tehdyssä julkis- tai yksityisoikeudellisessa sopimuksessa olevan välityslausekkeen nojalla. SEUT 256 artiklan 1 kohdan mukaisesti unionin yleisellä tuomioistuimella on toimivalta ratkaista ensimmäisenä oikeusasteena SEUT 272 artiklassa tarkoitetut kanteet.

83 Käsiteltävässä asiassa tukisopimusten I.9 kohdan toinen kohta on sanamuodoltaan riittävän laaja antamaan unionin yleiselle tuomioistuimelle toimivallan ratkaista kantajan toinen vaatimus. Asianosaiset eivät ole riitauttaneet unionin yleisen tuomioistuimen toimivaltaa tältä osin.

2) Riita-asiaan sovellettavat oikeussäännöt

84 Käsitellessään SEUT 272 artiklassa tarkoitetun välityslausekkeen nojalla nostettua kannetta unionin yleisen tuomioistuimen on ratkaistava riita-asia kyseiseen sopimukseen sovellettavan aineellisen oikeuden perusteella (tuomio 4.2.2016, Isotis v. komissio, T-562/13, ei julkaistu, EU:T:2016:63, 51 kohta).

85 Käsiteltävässä asiassa tukisopimusten I.9 kohdan ensimmäisestä kohdasta ilmenee, että kyseisiin tukisopimuksiin sovellettavana aineellisena oikeutena on ensisijaisesti unionin oikeus ja toissijaisesti tukia koskeva Belgian oikeus. Viimeksi mainitusta on todettava, että koska tukisopimusten kohteena olevat tuet rahoitetaan unionin talousarviosta ja ne myöntää komissio, ne eivät kuulu sellaisten Belgian oikeuden erityissääntöjen soveltamisalaan, joita sovelletaan Belgian hallintoviranomaisten

myöntämiin tukiin. Käsiteltävässä asiassa voidaan siten soveltaa vain sellaisia sopimuksia ja sopimusvelvoitteita koskevia Belgian oikeuden yleisiä sääntöjä, joiden tarkoituksena on kattaa mahdolliset tilanteet, joista ei säädetä unionin tasolla.

86 Belgian siviililain (code civil) 1134 §:n 1 momentissa säädetään, että ”lainmukaisesti tehdyt sopimukset velvoittavat lain tavoin niitä, jotka ovat ne tehneet”, ja saman pykälän 2 momentissa säädetään, että ”ne voidaan todeta pätemättömiksi vain sopimuspuolten molemminpuolisella suostumuksella tai laissa sallituista syistä”.

87 Belgian siviililain 1134 §:n 3 momentin mukaan sopimukset on myös pantava täytäntöön vilpittömässä mielessä. Saman lain 1135 §:ssä säädetään, että ”sopimukset velvoittavat paitsi siihen, mistä niissä määrätään, myös siihen, mitä kohtuudesta, tavasta tai laista seuraa velvoitteen osalta sen luonnon mukaan”. Myös tässä pykälässä viitataan näin ollen periaatteeseen, jonka mukaan sopimukset on pantava täytäntöön vilpittömässä mielessä.

88 Belgian siviililain 1156 § ilmentää kyseisen periaatteen soveltamista sopimusten tulkinnassa. Siinä nimittäin säädetään, että ”sopimuksista on etsittävä sopimusosapuolten yhteinen aikomus sen sijaan, että ehtoja tulkitaan pelkästään kirjaimellisesti”.

89 Sopimuksen täytäntöönpanoa koskeviin riita-asioihin liittyvästä todistustaakasta säädetään Belgian siviililain 1315 §:ssä, jonka mukaisesti todistustaakka on sillä, joka vaatii jonkin velvoitteen täytäntöönpanoa. Vastavuoroisesti sen, joka väittää vapautuneensa velvoitteesta, on puolestaan näytettävä toteen maksu tai seikka, joka aiheutti hänen velvollisuutensa lakkaamisen.

90 Lisäksi on täsmennettävä, että työjärjestyksessä määrätään menettelystä, jota unionin yleisen tuomioistuimen on noudatettava tutkiessaan toista vaatimusta sopimuksen suhteen toimivaltaisena tuomioistuimena, sen yleisesti hyväksytyn periaatteen mukaan, että jokainen tuomioistuin soveltaa omaa työjärjestystään (ks. vastaavasti tuomio 13.6.2012, Insula v. komissio, T-246/09, ei julkaistu, EU:T:2012:287, 88 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

b) Kolmas kanneperuste, jonka mukaan komissio ei täyttänyt sille kuuluvaa todistustaakkaa koskevaa velvollisuutta

91 Kantaja väittää kolmannessa kanneperusteessaan, että tilintarkastajat hylkäsivät useita menoeriä ilman minkäänlaista näyttöä ja pelkän päättelyn perusteella. Väitteidensä tueksi kantaja tuo esiin tilintarkastajien päätelmät ilmoitetuista menoista, jotka liittyivät asiantuntijan X toimintaan tukisopimuksen C kohteena olevien toimien yhteydessä. Näiden päätelmien perusteella kantaja katsoo, että päätelmät hyväksyessään komissio on loukannut todistustaakkaa koskevaa yleismaailmallista perusperiaatetta, jonka mukaan väitteen esittävän osapuolen on esitettävä merkitykselliset todisteet väitteensä tueksi.

92 Komission mukaan tämä kanneperuste on perusteeton.

93 On syytä muistuttaa, että unionin taloudellisia tukia sääntelevän perusperiaatteen mukaan unioni voi tukea ainoastaan todellisia kustannuksia. Tästä periaatteesta seuraa, että se, että tuensaaja näyttää toteen hankkeen toteuttamisen, ei riitä perusteeksi tuen myöntämiselle. Tuensaajan on lisäksi esitettävä näyttö siitä, että sille on aiheutunut menoja kyseessä olevan tuen myöntämiselle vahvistettujen edellytysten mukaisesti, koska ainoastaan asianmukaisesti perusteltuja kustannuksia voidaan pitää tukikelpoisina. Tuensaajan velvollisuus noudattaa vahvistettuja taloudellisia edellytyksiä on jopa yksi sen keskeisistä sitoumuksista ja siten taloudellisen tuen myöntämisedellytys (ks. tuomio 24.10.2014, Technische Universität Dresden v. komissio, T-29/11, EU:T:2014:912, 71 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

94 Edellä 93 kohdassa mainittu periaate näkyy rahoituksen myöntämisedellytyksiä koskevissa tukisopimusten määräyksissä. Muistutettakoon, että kyseisten tukisopimusten I.6 ja II.15.4 kohdan mukaisesti koordinaattorin piti esimerkiksi toimittaa komissiolle toimen päätyttyä lopullinen yhteenvetotilitys tosiasiassa aiheutuneista tukikelpoisista kustannuksista sekä kattava yhteenvetotilitys toimen tuloista ja menoista ja että komissiolla oli tarvittaessa mahdollisuus pyytää toimittamaan lisätietoja ja -asiakirjoja. Komissio määrittää tuen lopullisen määrän tukisopimusten II.17 kohdan mukaisesti kyseisten sopimusten II.15.4 kohdassa tarkoitettujen asiakirjojen sekä samojen sopimusten II.20 kohdan nojalla suoritetun tarkastuksen yhteydessä myöhemmin saamiensa tietojen perusteella.

95 On lisäksi syytä muistuttaa, että komissio voi tukisopimusten II.20.3 kohdan nojalla tarkastaa tuen käytön sekä päättää tarkastuksen tulosten perusteella tuen takaisinperinnästä. Kyseisten tukisopimusten II.20.1 ja II.20.4 kohdassa määrätään myös, että tuensaajilla on velvollisuus toimittaa komissiolle ja sen valtuuttamille henkilöille kaikki tarvittavat tiedot sen varmistamiseksi, että toimen täytäntöönpanossa on noudatettu edellä mainittuja sopimuksia.

96 Unionin tuomioistuimet ovat katsoneet, että tilintarkastuksen lopulliset päätelmät ja kaikki niiden perusteena olevat seikat on arvioitava komission käytössä olevana näyttönä, jonka perusteella voidaan nostaa unionin yleisessä tuomioistuimessa sopimussuhteeseen perustuvaa vastuuta koskeva kanne (tuomio 8.9.2015, Amitié v. komissio, T-234/12, ei julkaistu, EU:T:2015:601, 136 kohta). Analogisesti on katsottava, että käsiteltävässä asiassa lopulliset tilintarkastuskertomukset muodostavat näytön, joka tukee tukisopimusten täytäntöönpanoa koskevia komission vaatimuksia.

97 Kantajan erityistä väitettä, joka koskee tiettyjen asiantuntija X:n toimintaan tukisopimuksen C kohteena olevan toimen yhteydessä liittyvien menojen hylkäämistä, on tutkittava näiden periaatteiden valossa.

98 Tukisopimuksen C kohteena olevaa toimea koskevasta lopullisesta tilintarkastuskertomuksesta ilmenee, että tilintarkastajat totesivat – sen perusteella, miten kantaja kuvasi toimintaansa internetsivustollaan –, että asiantuntija X oli osallistunut 13.2.2009 Turkissa järjestettyyn koulutuspäivään toisen toimen yhteydessä. Kantajan ilmoituksen mukaan asiantuntija X kuitenkin työskenteli samana päivänä täysiaikaisesti tukisopimuksen C kohteena olevan toimen alaisuudessa. Tilintarkastajat hylkäsivät näin ollen kyseiseen päivään liittyvät kustannukset, jotka olivat yhteensä 450 euroa.

99 Tukisopimuksen C kohteena olevaa toimea koskevasta lopullisesta tilintarkastuskertomuksesta ilmenee tilintarkastajien tutkineen myös, oliko virhe, jonka seurauksena 13.2.2009 aiheutuneet kustannukset oli laskutettu edellä mainitun toimen yhteydessä, yksittäistapaus vai koskiko se myös muita päiviä. Tilintarkastajat pyysivät kantajaa toimittamaan otteita muita kantajan toteuttamia toimia koskevista rahoituskertomuksista sekä tietoa niihin osallistuneista henkilöistä ja näiden työajoista tarkoituksenaan selvittää vertailemalla, pitivätkö tukisopimuksen C kohteena olevaan toimeen osallistuneiden henkilöiden laskuttamat tunnit paikkansa. Kantaja kieltäytyi toimittamasta pyydettyjä tietoja sillä perusteella, etteivät ne kuuluneet kyseisen tarkastuksen soveltamisalaan.

100 Koska kantaja ei toimittanut pyydettyjä asiakirjoja, tilintarkastajat katsoivat, etteivät he voineet vahvistaa, että loput asiantuntijan X suoritteisiin liittyvät ilmoitetut kustannukset, joiden määrä oli 21 445,45 euroa (ja jotka vastasivat 39:ää ilmoitettua työpäivää), liittyivät yksinomaan tukisopimuksen C kohteena olevaan toimeen. Näin ollen tilintarkastajat esittivät varauman kyseisten kustannusten tukikelpoisuudesta. Samalla perusteella tilintarkastajat esittivät varauman asiantuntijan Y suoritteisiin liittyvien ilmoitettujen kustannusten, joiden määrä oli 22 824,77 euroa, tukikelpoisuudesta. Näin ollen tilintarkastajien esittämät varaumat kohdistuivat kaikkiaan 44 270,22 euroon ilmoitetuista kustannuksista.

101 Tukisopimuksen C kohteena olevaa toimea koskevasta lopullisesta tilintarkastuskertomuksesta ilmenee myös, että tilintarkastajat esittivät seuraavat seikat edellä mainittujen huomautusten tueksi. Tilintarkastajat totesivat ensinnäkin, että 81 prosenttia vuoden 2009 palkkioista ja 100 prosenttia tammi- ja kesäkuun 2010 välisen ajan palkkioista, jotka oli maksettu kantajayrityksen kahdelle

omistajalle eli asiantuntijoille X ja Y, koskivat näiden asiantuntijoiden kyseisten toimien yhteydessä ilmoittamia suoritteita, vaikka kantaja osallistui samalla kaudella myös muihin toimiin. Tilintarkastajat totesivat myös, ettei kantajan kirjanpitojärjestelmän perusteella ollut mahdollista määrittää, mitkä henkilöstökustannukset liittyivät mihinkin toimeen. Tilintarkastajat totesivat vielä, että heille toimitetuissa työaikaotteissa ei eritelty yksityiskohtaisesti eri toimintoja eikä henkilöstön tai asiantuntijoiden työtunteja ja että niissä esitettiin vain tähän toimeen käytetty työaika.

102 Komissio toimitti tukisopimuksen C kohteena olevaa toimea koskevan lopullisen tilintarkastuskertomuksen 10.6.2013 päivätyssä kirjeessä, jossa se ilmoitti kantajalle, että asiantuntijoiden X ja Y suoritteisiin liittyvät kustannukset, joiden määrä oli yhteensä 44 270,22 euroa ja joista tilintarkastajat olivat esittäneet varauman, voitiin katsoa tukikelpoisiksi, mikäli kantaja toimittaisi tilintarkastajien pyytämät asiakirjat kuukauden kuluessa. Kantaja ei toimittanut kyseisiä asiakirjoja, joten komissio hylkäsi lopullisesti edellä mainitut kustannukset tukeen oikeuttamattomina.

103 Kun otetaan huomioon unionin rahoitustukea säätelevä perusperiaate, jonka mukaan todistustaakka kuuluu unionin tukea saaneelle (ks. edellä 93 kohta), edellä 96 kohdassa esitetty toteamus sekä se, ettei asiakirja-aineistosta ilmene eikä myöskään ole väitetty, että tilintarkastajat tai komissio olisivat toimineet vilpillisessä mielessä, on todettava, että kantajan tehtävänä oli tilintarkastajien konkreettiset toteamukset saatuaan toimittaa todisteet sen osoittamiseksi, että asiantuntijoiden X ja Y suoritteiden ilmoitetut kustannukset täyttivät tukisopimusten II.14.1 kohdassa määrätyt tuen saamisen edellytykset, liittyivät mainittujen sopimusten kohteeseen ja olivat välttämättömiä kyseisten sopimusten kohteena olevien toimien toteuttamiseksi.

104 On syytä huomata, ettei kantaja toimittanut tällaisia todisteita oikeudenkäyntiä edeltävässä menettelyssä eikä unionin yleisessä tuomioistuimessa.

105 Kantaja väitti unionin yleisessä tuomioistuimessa, etteivät tilintarkastajat olleet esittäneet näyttöä päätelmiensä tueksi. Kantaja viittaa esimerkiksi asiantuntija X:n tapaukseen ja väittää, ettei tilintarkastajilla ollut oikeutta hylätä kaikkia kyseisen asiantuntijan ilmoittamaa 40:tä työpäivää pelkän päättelyn perusteella tukeutuen virheeseen, joka koski päivämäärää 13.2.2009, vaan heidän olisi pitänyt osoittaa, ettei yksikään 39 muusta päivästä koskenut yksinomaan tukisopimuksen C kohteena olevaa toimea.

106 Tämä väite on hylättävä, koska se on ristiriidassa todistustaakan jakautumissäännön kanssa siten kuin se on määritelty käsiteltävässä asiassa. Tilintarkastajat esittivät esimerkiksi konkreettisia todisteita, joiden perusteella oli olemassa riski, että asiantuntijoille X ja Y tukisopimuksen C kohteena olevan toimen yhteydessä ilmoitetut työpäivät eivät täyttäneet edellä mainitun sopimuksen II.14.1 kohdassa määrättyjä tuen saamisen edellytyksiä (ks. edellä 98–101 kohta). Näin ollen oli kantajan tehtävänä toimittaa todisteet sen osoittamiseksi, että kyseiset tuen saamisen edellytykset olivat täyttyneet, mitä se ei kuitenkaan tehnyt. Kun otetaan huomioon olettama – jota konkreettiset seikat tukivat ja jota ei ole kumottu millään todisteilla –, jonka mukaan kustannukset eivät olleet tukikelpoisia, komissiolla oli perusteet vahvistaa kokonaisuudessaan niiden menojen hylkääminen, jotka liittyivät asiantuntijoiden X ja Y työhön kyseisen toimen yhteydessä (ks. vastaavasti tuomio 12.12.2013, Berliner Institut für Vergleichende Sozialforschung v. komissio, T-171/08, ei julkaistu, EU:T:2013:639, 155 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

107 Kantaja väittää myös, että mikäli kaikki asiantuntijoiden X ja Y ilmoitetut päivät oli hylättävä tilintarkastajien esittämän päättelyn mukaisesti, kantajan tekemä työ olisi suoritettu kokonaisuudessaan yrityksen sisällä ja spontaanisti ilman asiantuntijoita. Tällainen päätelmä olisi kantajan mukaan ristiriitainen, kun otetaan huomioon kyseisen työn laajuus ja laatu.

108 Tämä väite on hylättävä, kun otetaan huomioon edellä 93 kohdassa esitetty periaate, jonka mukaan se, että tuensaaja näyttää toteen hankkeen toteuttamisen, ei riitä perusteeksi tuen myöntämiselle. Tuensaajan on myös esitettävä näyttö siitä, että sille on aiheutunut menoja kyseessä olevan tuen

myöntämiselle vahvistettujen edellytysten mukaisesti, koska ainoastaan asianmukaisesti perustellut kustannukset voidaan katsoa tukikelpoisiksi. Tästä seuraa käsiteltävässä asiassa, ettei se, että tukisopimuksen C kohteena oleva toimi on toteutettu hyvin tuloksin, riitä asiantuntijoiden X ja Y osalta ilmoitettujen kustannusten hyväksymiseksi tukikelpoisina. Myös edellä mainitun sopimuksen II.14.1 kohdassa määrättyjen tuen myöntämisen edellytysten on täytyttävä.

109 Kantaja esittää vastauskirjelmässään lisäväitteitä, jotka on nekin hylättävä käsiteltävässä asiassa määritettyä todistustaakan jakautumista koskevien periaatteiden perusteella.

110 Kantaja väittää, ettei asiantuntijan X osallistuminen 13.2.2009 Turkissa järjestettyyn koulutukseen tarkoita sitä, etteikö tämä olisi voinut työskennellä saman päivän aikana myös tukisopimuksen C kohteena olevan toimen alaisuudessa. Kantajan mukaan osallistuminen mainittuun koulutukseen ei myöskään tarkoita, että kantaja ei osannut tehdä kirjanpitoaan oikein.

111 Kantaja lisää, että asiantuntija X oli allekirjoittanut lopullisissa rahoitusasiakirjoissa edellytetyn työaikalomakkeen ja että laskut ja maksutositteet oli toimitettu komissiolle. Näin ollen kantaja tiedustelee, mitä muuta näyttöä komissio vielä tarvitsee, kun otetaan huomioon, että kyseinen työ oli suoritettu.

112 Kantaja perusteli kieltäytymistään toimittamasta tilintarkastajien pyytämiä asiakirjoja väittämällä, ettei tilintarkastajilla ollut mitään oikeutta tarkastaa kaikkia kantajan tilejä eikä kyseisten asiakirjojen toimittamisesta kieltäytyminen voi olla perusteena kustannusten hylkäämiselle tukeen oikeuttamattomina.

113 Päivämäärän 13.2.2009 osalta on ensinnäkin syytä muistuttaa siitä kiistämättömästä tosiseikasta, että asiantuntija X osallistui kyseisen päivän aikana Turkissa järjestettyyn koulutukseen, joka ei liittynyt millään tavalla tukisopimuksen C kohteena olevaan toimeen, ja että kustannukset, jotka liittyivät kyseisen asiantuntijan työsuoritteisiin kyseisenä päivänä, oli silti ilmoitettu edellä mainitun toimen yhteydessä, ja kantaja oli myös ilmoittanut kyseisen asiantuntijan työskennelleen mainittuna päivänä täysipäiväisesti kyseisen toimen alaisuudessa. Koska tilintarkastajat esittivät konkreettisen todisteen, jonka mukaan kyseiselle asiantuntijalle osoitetut kustannukset kyseiseltä päivältä eivät vastanneet todellisuutta, oli kantajan tehtävä osoittaa, että asianomainen asiantuntija oli tosiasiassa työskennellyt kyseisenä päivänä täysipäiväisesti kyseisen toimen alaisuudessa huolimatta siitä, että hän oli osallistunut samana päivänä koulutukseen Turkissa.

114 Kantaja ei ole kuitenkaan täyttynyt sille kuuluvaa todistustaakkaa. Onkin yhdyttävä tilintarkastajien toteamukseen siitä, etteivät laskut ja työaikalomakkeet, joihin kantaja vetoaa ja jotka se toimitti unionin yleiseen tuomioistuimeen prosessinjohtotoimen yhteydessä, osoita asiantuntijan X osalta ilmoitettujen kustannusten tosiasiallisuutta ja siten niiden tukikelpoisuutta. Toimitetuissa laskuissa mainitaan ainoastaan summa, jonka kyseinen asiantuntija laskutti kantajalta tietyltä ajanjaksolta, eikä niissä täsmennetä, mistä toimesta oli kyse tai mitkä työsuoritteet kyseinen asiantuntija oli tehnyt. Toimitetuissa työaikalomakkeissa mainitaan ainoastaan aika, jonka asiantuntija oli työskennellyt kyseisen toimen alaisuudessa tiettynä päivänä, eikä niissä anneta yksityiskohtaisia tietoja kyseisen asiantuntijan tehtävistä tai tämän kuhunkin tehtävään käyttämästä ajasta. Kantaja ei myöskään ole kyseenalaistanut tilintarkastajien toteamuksia, joiden mukaan kantaja osallistui useisiin samanaikaisesti toteutettaviin toimiin eikä kantajan kirjanpitojärjestelmän perusteella voitu määrittää, mihin toimeen mitkäkin henkilöstökustannukset liittyivät (ks. edellä 101 kohta). Näin ollen on todettava, ettei kantaja ole osoittanut asianomaisen asiantuntijan osalta tukisopimuksen C kohteena olevan toimen yhteydessä ilmoitettujen kustannusten tosiasiallisuutta eikä siten myöskään niiden tukikelpoisuutta, mikä koskee päivämäärän 13.2.2009 lisäksi myös kaikkia muita 39:ää päivää.

115 Kantajan väitteistä, jotka liittyvät kieltäytymiseen toimittamasta tiettyjä asiakirjoja tilintarkastajille (ks. edellä 112 kohta), on todettava, etteivät tilintarkastajat vaatineet saada tarkastaa kantajan tilejä, kuten kantaja väittää. Tilintarkastajat pyysivät saada tutkia muiden sellaisten toimien rahoituskertomukset,

joihin kantaja osallistui kolmen käsiteltävän toimen ohella, jotta he voisivat verrata niitä kantajan toimittamiin tietoihin asiantuntijan X työajoista. Kuten komissio on huomauttanut, tilintarkastajien tavoitteena oli antaa kantajalle mahdollisuus osoittaa tarkastettua, tukisopimuksen C kohteena olevaa toimea koskevien ilmoitustensa todenmukaisuus, ei tarkastaa sen yleistä kirjanpitoa. Tästä seuraa, ettei kantajan väite ole merkityksellinen, koska se perustuu virheelliseen tulkintaan tilintarkastajien esittämästä pyynnöstä. Joka tapauksessa on niin, ettei tämä väite ole omiaan kyseenalaistamaan päätelmää, jonka mukaan kantaja ei ole täyttänyt todistustaakkaansa.

116 Edellä esitetyn perusteella tämä kanneperuste on hylättävä.

c) Neljäs kanneperuste, joka koskee lopullisissa tilintarkastuskertomuksissa olevia virheitä

117 Kantaja väittää, että lopullisissa tilintarkastuskertomuksissa oli useita ilmeisiä menettelyllisiä ja aineellisia virheitä. Kantaja esittää tässä yhteydessä viisi väitettä, jotka on tutkittava yksi kerrallaan.

118 Komissio kiistää nämä väitteet.

1) Tilintarkastajien asiantuntemus

119 Kantaja väittää, että tilintarkastajilla ei ollut tarvittavaa asiantuntemusta kyseenalaistaakseen kantajan työn laadun ja sen toteuttamien tehtävien tarpeellisuuden ja että tilintarkastajien olisi pitänyt ilmoitetun tuntimäärän tarpeellisuutta arvioidessaan luottaa tuntimäärään, jonka kantaja oli maininnut käsiteltävän tuen saamiseksi toimittamissaan ehdotuksissa.

120 Kantaja väittää myös, että joissakin tukisopimuksen A kohteena olevaa toimea koskevan lopullisen tilintarkastuskertomuksen kohdissa tilintarkastajat ilmoittivat, ettei kyseiseen toimeen liittyvien kustannusten merkityksellisyydestä ollut mahdollista tehdä päätelmiä. Kantajan mukaan jo se, että tilintarkastajat myöntävät, etteivät he voi tehdä tällaisia päätelmiä, osoittaa lähtökohtaisesti, etteivät tilintarkastajat täyttäneet heille kuuluvaa todistustaakkaa.

121 Kantajan väite tilintarkastajien puutteellisesta asiantuntemuksesta on hylättävä.

122 Tilintarkastajien asiantuntemuksesta on todettava, ettei minkään asiakirja-aineistossa esitetyn seikan perusteella ole syytä epäillä, etteivätkö tilintarkastajat olisi olleet riittävän päteviä tarkastaakseen kantajan ilmoittamien kustannusten tukikelpoisuuden tukisopimusten määräyksiin nähden. Kantaja väittää myös virheellisesti, että tilintarkastajien olisi pitänyt luottaa tuntimäärään, jonka kantaja oli antanut käsiteltävän tuen saamiseksi toimittamissaan ehdotuksissa. Kyseisten sopimusten II.15.4 ja II.17.1 kohdasta yhdessä luettuina nimittäin ilmenee, että tuen lopullinen määrä vahvistetaan vasta komission hyväksyttyä asiakirjat, jotka kantajan oli toimitettava edellä mainitun II.15.4 kohdan mukaisesti, jollei kyseisten sopimusten II.20 kohdan perusteella suoritetun tarkastuksen yhteydessä myöhemmin saaduista tiedoista muuta johdu. Tuntimäärä, jonka kantaja mainitsi kolmen käsiteltävän tuen saamiseksi toimittamissaan ehdotuksissa, oli siis vain arvio, eikä se siten ollut esteenä sille, että tilintarkastajat tarkastavat ilmoitettujen kustannusten tukikelpoisuuden.

123 Edellä 120 kohdassa esitetystä kantajan väitteestä on todettava, että tilintarkastajat totesivat useissa lopullisten tilintarkastuskertomusten kohdissa, että he eivät voi antaa lausuntoa kantajan ilmoittamien kustannusten tukikelpoisuudesta sen takia, ettei kantaja ollut toimittanut pyydettyjä tietoja ja osoittanut siten ilmoitettuja kustannuksia tukikelpoisiksi. Näin ollen se, että tilintarkastajat eivät voineet antaa edellä mainittua lausuntoa, ei johtunut tilintarkastajien väitetystä pätevyyden puuttumisesta, eikä se myöskään osoittanut, että todistustaakkaa koskevaa velvollisuutta ei ollut täytetty. Kolmatta kanneperustetta tarkasteltaessa katsottiin, että käsiteltävän asian olosuhteissa oli lähinnä kantajan tehtävä osoittaa ilmoitettujen kustannusten tukikelpoisuus.

124 Kantajan ensimmäinen väite on näin ollen hylättävä.

2) Työaikalomakkeet

125 Kantaja väittää, että komissio on tehnyt virheen todetessaan, että kantajan käyttämien asiantuntijoiden oli täytettävä työaikalomakkeet. Kantajan mukaan tukisopimuksissa ei määrätä tällaisesta edellytyksestä tai täsmennetä, minkälaisia tietoja kyseisten lomakkeiden pitäisi sisältää.

126 Myös tämä väite on hylättävä. Tukisopimuksissa tosin ei velvoiteta kantajaa osoittamaan ilmoitettujen kustannusten tukikelpoisuutta kyseisiin toimiin osallistuvan henkilöstön täyttämillä työaikalomakkeilla. Kyseisten sopimusten II.14.1 kohdassa kuitenkin määrätään, että ilmoitettujen kustannusten on oltava yksilöitävissä ja tarkistettavissa, mutta todistuskeinot olivat kantajan valittavissa. Kuten komissio on aivan oikein todennut, työaikalomakkeet muodostavat keinon osoittaa kustannusten tukikelpoisuus.

127 Lopullisista tilintarkastuskertomuksista ei myöskään ilmene, että tilintarkastajat olisivat perustaneet päätelmänsä siihen, ettei kantaja esittänyt työaikalomakkeita. Tilintarkastajat perustivat päätelmänsä joka tapauksessa useisiin todisteisiin. Näistä todisteista voidaan mainita esimerkiksi se, ettei toimitetuissa työaikalomakkeissa yksilöity tarkasti suoritettuja tehtäviä eikä aikaa, jonka henkilöstö tai asiantuntijat olivat käyttäneet kuhunkin toimeen. Tilintarkastajat toivat esiin myös muita puutteita, kuten sen, ettei kantajan kirjanpitojärjestelmän perusteella voitu liittää toisiinsa henkilöstökustannuksia ja kantajan toteuttamia toimia, mikä aiheutti kaksinkertaista laskutusta koskevan riskin. Tilintarkastajat toivat esiin useita esimerkkejä kaksinkertaisesta laskutuksesta (ks. esimerkiksi kustannukset, jotka liittyivät tukisopimuksen A kohteena olevan toimen eriin F 13, F 21, F 27, F 30 ja F 34).

128 Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että tilintarkastajat ehdottivat tiettyjen kustannusten hylkäämistä tukeen oikeuttamattomina mutta että tämä ei johtunut siitä, että kantaja ei ollut toimittanut työaikalomakkeita tai että toimitetut lomakkeet eivät olleet riittävän tarkkoja, vaan siitä, ettei kantaja ollut osoittanut kyseisten toimien yhteydessä ilmoitettujen kustannusten tukikelpoisuutta.

129 Nyt esillä oleva väite on näin ollen hylättävä.

3) Laskutuksen ja maksun viivästyminen tukisopimusten B ja C kohteena olevien toimien yhteydessä

130 Kantaja moittii tilintarkastajia siitä, että nämä hylkäsivät tietyt tukisopimusten B ja C kohteena olevien toimien henkilöstökustannukset sillä perusteella, että niihin liittyvät laskut oli maksettu sen jälkeen, kun loppukertomus oli jo toimitettu komissiolle. Kantajan mukaan tukisopimuksissa määrätään ainoastaan, että kustannusten on aiheuduttava kyseisen toimen toteuttamisaikana, eikä niissä määritellä ajankohtaa, jona maksut on suoritettava. Käsiteltävässä asiassa maksut suoritettiin kyllä tukisopimusten B ja C kohteena olevien toimien päätyttyä, mutta kyseiset kustannukset olivat kuitenkin aiheutuneet toimien toteuttamisaikana, kuten toimitettujen laskujen päiväykset osoittavat. Kantaja katsoo, että mikäli komissio halusi, että tukikelpoisiksi voidaan määrittää vain ennen tiettyä päivämäärää aiheutuneet ja maksetut kustannukset, tämä olisi pitänyt täsmentää tukisopimuksissa.

131 Myös tämä väite on hylättävä, koska se ei kohdistu täsmällisesti syihin, joiden takia tilintarkastajat hylkäsivät tietyt tukisopimusten B ja C kohteena olevien toimien yhteydessä ilmoitetut kustannukset.

132 Tukisopimuksen B kohteena olevaa toimea koskevasta lopullisesta tilintarkastuskertomuksesta (kohdasta 5.2.1 5) ilmenee, että tilintarkastajat hylkäsivät neljän asiantuntijan työhön liittyvät kustannukset, joiden kokonaismäärä oli 82 000 euroa, seuraavista syistä: Tilintarkastajat totesivat yleisesti ottaen, että kyseiset kustannukset oli kirjattu kantajan kirjanpitojärjestelmään ja maksettu pääosin sen jälkeen, kun loppukertomus oli toimitettu komissiolle 4.8.2010. Tilintarkastajat huomauttivat myös, että he eivät olleet saaneet asianomaisten asiantuntijoiden kanssa tehtyjä

sopimuksia ja että kantajan ja komission välisen yhteydenpidon perusteella työaikalomakkeet oli täytetty komission pyynnöstä vasta edellä mainitun toimen päättymisen jälkeen, mikä herätti epäilyksiä kirjattujen työtuntien luotettavuudesta. Näiden toteamusten perusteella tilintarkastajat katsoivat, ettei näyttö ollut riittävä sen osoittamiseksi, että edellä mainitut kustannukset olivat aiheutuneet tosiasiallisesti kyseisen toimen toteuttamisen aikana.

133 Tilintarkastajat tarkensivat sittemmin tukisopimuksen B kohteena olevaa toimea koskevassa lopullisessa tilintarkastuskertomuksessa esitettyjä yleisiä huomioita ja käsittelivät yksityiskohtaisesti kunkin niiden neljän asiantuntijan tilannetta, joiden osalta oli ilmoitettu kustannuksia edellä mainitun toimen yhteydessä. Tilintarkastajat esimerkiksi ehdottivat, että asiantuntijan Y, joka on toinen kantajayrityksen omistajista, yhteensä 18 000 euron kustannukset hylätään sillä perusteella, että lasku oli päivätty ja kirjattu kantajan kirjanpitojärjestelmään vuonna 2011 ja maksettu 10.1.2011 eli selvästi sen jälkeen, kun kantaja oli toimittanut loppukertomuksen 4.8.2010. Tilintarkastajat huomauttivat myös, ettei ollut olemassa mitään näyttöä siitä, että kyseisen asiantuntijan tarjoamat palvelut olisi toimitettu kyseisen toimen toteuttamisaikana, ja että kyseiset palvelut oli kirjattu ensimmäistä kertaa tarkistettuun loppukertomukseen, jonka kantaja toimitti komissiolle 27.10.2010.

134 Samansuuntaisia huomioita esitettiin myös muista kolmesta asiantuntijasta, joiden osalta oli ilmoitettu kustannuksia tukisopimuksen B kohteena olevan toimen yhteydessä.

135 Kantaja ei ole kiistänyt näitä tukisopimuksen B kohteena olevaa toimea koskevasta lopullisesta tilintarkastuskertomuksesta ilmeneviä seikkoja vaan esittänyt vain edellä 130 kohdassa kuvattuja yleisiä perusteluja.

136 Edellä esitetystä seuraa, ettei tiettyjä tukisopimuksen B kohteena olevan toimen yhteydessä ilmoitettuja asiantuntijakustannuksia hylätty ainoastaan sillä perusteella, että niihin liittyvät laskut oli maksettu vasta loppukertomuksen toimittamisen jälkeen, kuten kantaja summittaisesti väittää, vaan hylkääminen perustui useisiin seikkoihin – joita ei ole kiistetty –, jotka herättivät konkreettisia epäilyksiä ilmoitettujen kustannusten tukikelpoisuudesta ja erityisesti siitä, olivatko ne todella aiheutuneet toimen toteuttamisaikana, kuten edellytetään tukisopimusten II.14.1 kohdan neljännessä luetelmakohdassa.

137 Kuten komissio on aivan oikein todennut, on oikeutettua epäillä vahvasti kustannuksia, jotka on laskutettu ja kirjattu kantajan kirjanpitoon vasta loppukertomuksen toimittamisen jälkeen. Kuten komissio korostaa, on myös vaikea ymmärtää, miten lasku, jota ei ollut vielä kirjattu kantajan kirjanpitoon, voitiin sisällyttää komissiolle toimitettavaan loppukertomukseen, jossa on tukisopimusten II.15.4 kohdan mukaisesti esitettävä kattava yhteenvetotilitys tuloista ja menoista.

138 Tukisopimuksen C kohteena olevaa toimea koskevan lopullisen tilintarkastuskertomuksen 5.2.1 4 kohdasta puolestaan ilmenee, että asiantuntijan Z laskuttamat kustannukset olivat yhteensä 14 800 euroa. Kyseisen laskun päivämäärä oli 9.6.2010, mutta siihen liittyvät kustannukset oli kirjattu kantajan kirjanpitojärjestelmään 30.9.2010 ja maksettu 19.10.2010 eli selvästi sen jälkeen, kun loppukertomus oli toimitettu komissiolle (21.7.2010) ja komissio oli ilmoittanut 24.8.2010 kantajalle aikovansa hylätä kaikki kantajan ilmoittamat henkilöstökustannukset. Tilintarkastajat huomauttivat myös, että he eivät olleet saaneet asianomaisen asiantuntijan ja kantajan välistä sopimusta ja että kantajan ja komission välisen yhteydenpidon perusteella työaikalomakkeet oli täytetty komission pyynnöstä vasta edellä mainitun toimen päättymisen jälkeen. Tilintarkastajat totesivat lisäksi, että kyseisen asiantuntijan laskuttamien 37 työpäivän tueksi ei ollut olemassa riittävää näyttöä ja että esitettyjen todisteiden perusteella laskut voitiin katsoa perustelluiksi vain 11 päivän osalta. Tilintarkastajat katsoivat, että kantajan oli toimitettava lisäselvityksiä ja -näyttöä perustellakseen kyseisen asiantuntijan laskuttamien päivien kokonaismäärän ja laskun myöhäisen kirjaamisen kirjanpitojärjestelmään, ja ehdottivat, että asiantuntijan laskuttamiin 26 työpäivään liittyvät kustannukset, jotka olivat yhteensä 10 400 euroa (26 päivää x 400 euroa), hylätään toistaiseksi tukeen oikeuttamattomina.

139 On todettava, ettei kantaja ole toimittanut oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä tai unionin yleisessä tuomioistuimessa mitään todisteita, jotka kyseenalaistaisivat tukisopimuksen C kohteena olevaa toimea koskevan lopullisen tilintarkastuskertomuksen 5.2.1 4 kohdassa esitetyt tilintarkastajien toteamukset.

140 On huomautettava, kuten tukisopimuksen B kohteena olevan toimen osalta, ettei tiettyjä asianomaisen asiantuntijan kustannuksia tukisopimuksen C kohteena olevan toimen yhteydessä hylätty yksinomaan sillä perusteella, että asiantuntijan lasku oli maksettu vasta sen jälkeen, kun loppukertomus oli toimitettu komissiolle, vaan hylkääminen perustui useisiin seikkoihin, jotka herättivät konkreettisia epäilyksiä ilmoitettujen kustannusten tukikelpoisuudesta.

141 Edellä esitetyn perusteella esillä oleva väite on hylättävä tehottomana.

4) Unionin ulkopuolisten toimijoiden käyttäminen tukisopimuksen B kohteena olevan toimen toteuttamisessa

142 Kantaja moittii tilintarkastajia siitä, että nämä hylkäsivät tukisopimuksen B kohteena olevan toimen yhteydessä tuotetun videon sillä perusteella, että siihen liittyvät kulut olivat aiheutuneet unionin ulkopuolella. Kantaja väittää, ettei sovellettava sopimuskehys poissulje edunsaajien mahdollisuutta käyttää unionin ulkopuolelle sijoittautuneita toimittajia. Se väittää myös, että käsiteltävässä asiassa suuri osa kyseisen videon tuotantokustannuksista aiheutui joka tapauksessa unionin alueella. Kantaja kiistää myös tilintarkastajien toteamuksen, jonka mukaan se ei toimittanut näyttöä siitä, että videon tuottajaksi valitun tahon hinta-laatusuhde olisi ollut paras.

143 Tukisopimuksen B kohteena olevaa toimea koskevan lopullisen tilintarkastuskertomuksen 5.2.2 1 kohdasta ilmenee, että tilintarkastajat hylkäsivät tukeen oikeuttamattomina videon tuottamisesta aiheutuneet 52 497,16 euron kustannukset sillä perusteella, että ne olivat aiheutuneet unionin ulkopuolella. Tilintarkastajat totesivat myös, ettei kantaja kyennyt osoittamaan toteen, että videon tuottaja oli valittu tarjouskilpailussa ja että valitun tuottajan hinta-laatusuhde oli muita parempi. Tästä seuraa, että videon tuotantokustannukset hylättiin kahdella perusteella, joita on käsiteltävä seuraavaksi.

144 Ensimmäinen peruste liittyi videon tuotantokustannusten aiheutumispaikkaan, ja on riidatonta, että videon toimittaja oli sijoittautunut Yhdysvaltoihin. On totta, ettei tukisopimuksessa B kielletä edunsaajaa käyttämästä unionin ulkopuolelle sijoittautuneita toimittajia. Tuen hakijoille tarkoitetun oppaan III.2 kohdassa, jonka otsikko on ”Tukikelpoisia menoja koskevat säännöt”, kuitenkin todetaan, että tukikelpoisiksi voidaan katsoa vain kustannukset, jotka ovat aiheutuneet tuensaajalle (tai tämän kumppaneille) jossakin unionin jäsenvaltiossa Tanskaa lukuun ottamatta.

145 Kunkin tukisopimuksen johdanto-osassa puolestaan todetaan tuen hakijoille tarkoitetun oppaan oikeudellisesta merkityksestä, että kaikki tukisopimuksiin sisältyvät lausekkeet ovat ensisijaisia edellä mainittuun oppaaseen nähden mutta että opas oli tarkoitettu ”täydentäväksi asiakirjaksi”. Koska kyseisissä sopimuksissa ei täsmennetä, missä kustannusten on aiheuduttava, vaan tämä tehdään mainittuja sopimuksia täydentävästi kyseisessä oppaassa, tätä kustannuksiin liittyvää erityiskysymystä on tarkasteltava käsiteltävässä asiassa kyseisen oppaan valossa.

146 Kantaja väittää unionin yleisessä tuomioistuimessa, että vaikka videon tuottajana oli Yhdysvaltoihin sijoittautunut yritys, videoon liittyvät kustannukset olivat tosiasiassa aiheutuneet unionin alueella. Kantajan mukaan video käsikirjoitettiin, tuotettiin ja dubattiin unionin alueella. Näiden väitteiden tueksi ei kuitenkaan esitetä mitään näyttöä.

147 Näin ollen on katsottava, etteivät kantajan esittämät perustelut kyseenalaista tilintarkastajien päätelmien ensimmäistä perustetta.

148 Toisesta perusteesta, jonka mukaan kantaja ei ole toimittanut näyttöä siitä, että videon tuottaja valittiin tarjouskilpailussa ja valitun tuottajan hinta-laatusuhde oli muita parempi, on todettava, että tukisopimusten II.9.1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Mikäli edunsaajat tekevät toimen toteuttamiseksi sopimuksia ja kyseiset sopimukset muodostavat osan kustannuksista, jotka esitetään kyseisen toimen alustavassa talousarviossa välittöminä tukikelpoisina kustannuksina, edunsaajien on kilpailutettava potentiaaliset ehdokkaat ja sopimus on tehtävä hinta-laatusuhteeltaan parhaan tarjouksen esittäjän kanssa – – avoimuuden ja mahdollisten toimeksisaajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteita noudattaen ja estäen eturistiriitojen syntymisen.”

149 Lisäksi on syytä muistuttaa, että tukisopimusten II.14.1 kohdan mukaisesti tukikelpoisiksi katsottavien kustannusten ”on oltava kohtuullisia ja perusteltuja sekä noudatettava moitteettoman varainhoidon periaatetta erityisesti hinta-laatusuhteen ja kustannustehokkuuden näkökulmasta”.

150 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että videon tuotantokustannukset oli sisällytetty välittöminä kustannuksina tukisopimuksen B kohteena olevan toimen alustavaan talousarvioon otsakkeen ”Julkaisut ja niiden levittäminen” alla. Tästä seuraa, että tilintarkastajilla oli tukisopimusten II.19.1 kohdan lisäksi myös II.14.1 kohdan nojalla perusteet pyytää kantajaa toimittamaan todisteet tarjouskilpailun järjestämisestä sekä siitä, että videon tuottajaksi valittiin hinta-laatusuhteeltaan ja kustannustehokkuudeltaan paras ehdokas. Kantajan tehtävänä oli toimittaa nämä todisteet.

151 Asiakirja-aineistosta ei kuitenkaan ilmene, että kantaja olisi toimittanut tällaiset todisteet.

152 Komission tiedoksi toimitetut tarjoukset, jotka sisältyvät kannekirjelmän liitteeseen 31, on nimittäin päivätty 18.11.2010 eli tukisopimuksen B kohteena olevan toimen päättymispäivän 9.6.2010 jälkeen. Tämä taas on ristiriidassa tukisopimusten II.9.1 kohdan määräysten kanssa, koska niissä esiintyvästä viittauksesta ”mahdollisiin” toimeksisaajiin ilmenee, että tarjoukset oli toimitettava toimen toteuttamisen aikana eikä sen jälkeen.

153 Kannekirjelmän liitteessä 30 esitetyt tarjoukset, jotka on päivätty vuodelle 2008, koskevat kantajan oman ilmoituksen mukaan erityyppistä palvelua eli perinteisen videon kuvaamista ilman erikoistehosteita, ja kantaja oli sittemmin luopunut tästä palvelusta päätettyään, että tukisopimuksen B kohteena olevan toimen tavoitteet saavutettaisiin paremmin käyttämällä videossa erikoistehosteita.

154 Näin ollen on katsottava, etteivät kantajan esittämät perustelut kyseenalaista myöskään tilintarkastajien päätelmien toista perustetta.

155 Edellä esitetyn perusteella esillä oleva väite on hylättävä.

5) Kantajan työsuoritteiden laatu

156 Kantaja moittii tilintarkastajia ja komissiota siitä, etteivät nämä ottaneet huomioon kantajan työsuoritteiden laatua eikä sitä, että myönnetyn tuen tavoitteet oli saavutettu.

157 Tämä väite on hylättävä, kun otetaan huomioon unionin taloudellisia tukia sääntelevä perusperiaate, jonka mukaan unioni voi tukea ainoastaan tosiasiallisia menoja. Kuten edellä on jo todettu, tästä periaatteesta seuraa, ettei erityisen tuen myöntämisen perusteeksi riitä, että tuensaaja näyttää toteen hankkeen toteuttamisen. Tuensaajan on lisäksi esitettävä näyttö siitä, että sille on aiheutunut menoja kyseessä olevan tuen myöntämiselle vahvistettujen edellytysten mukaisesti, koska ainoastaan asianmukaisesti perusteltuja kustannuksia voidaan pitää tukikelpoisina. Tuensaajan velvollisuus noudattaa vahvistettuja taloudellisia edellytyksiä on jopa yksi sen keskeisistä sitoumuksista ja siten taloudellisen tuen myöntämisedellytys (ks. edellä 93 kohta).

158 Edellä esitetyn perusteella neljäs kanneperuste on hylättävä.

d) Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan tilintarkastajien tarkastusmenettelyssä noudattamista säännöistä ei ole missään vaiheessa sovittu asianosaisten kesken

159 Kantaja väittää, että tilintarkastajat sovelsivat tarkastuksissa sääntöjä, joista ei määrätty tukisopimuksessa, eikä niistä siten ollut sovittu asianosaisten välillä. Kantajan mukaan väliaikaisissa ja lopullisissa tilintarkastuskertomuksissa ei mainittu lainkaan edellä mainittujen sopimusten määräyksiä ja tilintarkastajat perustivat toimensa komission yksipuolisesti asettamiin tavoitteisiin tukisopimuksissa mainittujen valtuuksien sijasta. Kantaja katsoo, että riidanalainen päätös on kumottava, koska tilintarkastajien päätelmät ja niiden seurauksena tehty riidanalainen päätös perustuvat sääntöihin, joista ei ollut sovittu asianosaisten kesken.

160 Komissio katsoo, että käsiteltävä kanneperuste on hylättävä.

161 Aivan aluksi on todettava, että lopullisten tilintarkastuskertomusten lyhennelmissä esitettyjen tietojen mukaan kyseinen tarkastus toteutettiin kansainvälisten tilintarkastusstandardien mukaisesti ja noudattaen ”varmennustoimeksiantoja koskevaan kansainväliseen kehykseen perustuvia kansainvälisen tilintarkastajaliiton (IFAC) laatimia periaatteita ja peruskäsitteitä”. Lopullisten tilintarkastuskertomusten 1.1 kohdassa täsmennettiin lisäksi, että tarkastuksen tavoitteena oli tarkistaa erityisesti, oliko komission maksama rahoitusosuus käytetty yksinomaan kyseisen toimen toteuttamiseen, olivatko ilmoitetut kustannukset aiheutuneet kyseisen tukisopimuksen toteuttamisaikana, oliko näiden kustannusten todenmukaisuus osoitettu asianmukaisilla asiakirjoilla, maksutositteilla ja valvontajärjestelmien olemassaololla ja noudattiko koordinaattori toimea hallinnoidessaan moitteettoman varainhoidon, taloudellisuuden ja tehokkuuden periaatteita. Tilintarkastuksen tavoitetta koskeva määritelmä siis vain ilmensi tuensaajan ilmoittamien kustannusten tukikelpoisuuden edellytyksiä, joista määrätään tukisopimusten II.14.1 kohdassa. Käsiteltävässä asiassa tilintarkastajat myös toimivat edellä mainittujen sopimusten II.20 kohdan nojalla. Kantaja väite, jonka mukaan komissio oli määrittänyt yksipuolisesti tilintarkastuksen tavoitteet, on näin ollen hylättävä.

162 On myös syytä huomauttaa, että lopullisten tilintarkastuskertomusten mukaan kantajan ilmoittamat riidanalaiset kustannukset oli hylätty sen perusteella, etteivät ne täyttäneet muun muassa tukisopimusten II.14.1 kohdassa määrättyjä tuen myöntämisen edellytyksiä. Tämä käy ilmi myös edellä esitetystä päättelystä, joka koskee muita kantajan esittämiä kanneperusteita. Kuten komissio perustellusti väittää, tilintarkastussäännöt, joista ei kantajan mukaan ollut sovittu asianosaisten välillä, kattavat vain sellaiset ammatilliset ja eettiset normit, joita tilintarkastajien on noudatettava toiminnassaan, eivätkä ne liity mitenkään kantajan ilmoittamien kustannusten tukikelpoisuusedellytyksiin. Kantaja ei ole myöskään osoittanut, miten tilintarkastussäännöt ja tilintarkastajien päätelmät kustannusten tukikelpoisuudesta liittyvät toisiinsa, eli kantaja ei toisin sanoen ole osoittanut, millä tavalla tilintarkastussääntö voi vaikuttaa siihen, ovatko menot tukikelpoisia vaiko eivät.

163 Tästä seuraa, että kantajan väite, jonka mukaan tilintarkastajat sovelsivat sellaisia tilintarkastussääntöjä, joista ei ollut sovittu asianosaisten välillä, on hylättävä tehottomina.

164 Todettakoon vielä, että vastauskirjelmässään kantaja väittää noudattaneensa Italian oikeuden mukaisia kirjanpitosääntöjä ja katsoo, että tämän seurauksena riidanalaisessa päätöksessä rikottiin varainhoitoasetuksen 126 artiklan 2 kohdan d alakohtaa, koska se perustui kantajan mukaan muihin tilintarkastussääntöihin, joista ei ollut sovittu asianosaisten välillä.

165 Varainhoitoasetuksen 126 artiklan 2 kohdan d alakohdassa säädetään, että tukikelpoisten kustannusten on oltava kirjattu tuensaajan kirjanpitoon ja määritetty tuensaajan sijoittautumisvaltiossa sovellettavien kirjanpitosääntöjen ja tuensaajan tavanomaisten kustannuslaskentakäytäntöjen mukaisesti.

166 Edellä esitettyjen huomioiden mukaisesti on kuitenkin todettava, että se, että kantajan ilmoittamat kustannukset ehkä ovat yhteensopivia Italian kirjanpitosääntöjen kanssa, ei tarkoita, että kyseiset kustannukset ovat yhteensopivia myös muun muassa tukisopimusten II.14 kohdassa määrättyjen tukikelpoisuuden edellytysten kanssa. Näin ollen sillä, että kantaja vetoaa varainhoitoasetuksen 126 artiklan 2 kohdan d alakohtaan, ei ole merkitystä.

167 Edellä esitetyn perusteella tämä kanneperuste on hylättävä.

e) Toinen kanneperuste, jonka mukaan komissio viivytti perusteettomasti lopullisten tilintarkastuskertomusten toimittamista kantajalle ja niihin liittyvien toimien hallinnointi komissiossa oli yleisesti ottaen huonoa

168 Muistutettakoon, että kantaja esittää tämän kanneperusteen yhteydessä kaksi väitettä.

169 Ensimmäisessä väitteessään kantaja vetoaa siihen, että 18 kuukauden aika, joka kului tilintarkastuskertomusten tarkistettujen luonnosten toimittamisesta 25.1.2012 lopullisten tilintarkastuskertomusten toimittamiseen 10.6.2013, oli perusteettoman pitkä. Kantajan mukaan tämä viive antoi sellaisen vaikutelman, että komissio oli implisiittisesti hyväksynyt tilintarkastajien päätelmiä koskevat kantajan väitteet, ja aiheutti kantajalle vahinkoa, koska tämä ei voinut riitauttaa komission päätelmiä tarkoituksenmukaisella ja tehokkaalla tavalla.

170 Toisessa väitteessään kantaja moittii komissiota siitä, että kyseisten toimien hallinnointi oli yleisesti ottaen huonoa.

171 Komissio kiistää kantajan väitteet.

172 Ensimmäisestä väitteestä on ensinnäkin todettava, ettei missään säännöksessä tai sopimusmääräyksessä täsmennetä tukisopimusten II.20 kohdassa tarkoitetun tilintarkastuksen kestoa. Viimeksi mainitun määräyksen 3 kohdassa määrätään ainoastaan, että tarkastus voidaan suorittaa viiden vuoden aikana tuen loppuosan maksupäivästä lukien. On kuitenkin niin, että tukisopimusten täytäntöönpanosta johtuvia sopimuspuolten velvollisuuksia määritettäessä on otettava huomioon se, että sopimuspuolilla on velvollisuus panna sopimus täytäntöön vilpittömässä mielessä. Käsiteltävässä asiassa komission oli tämän periaatteen mukaisesti annettava kohtuullisessa ajassa kantajalle tiedoksi tilintarkastajien päätelmät, jotta kantajalla oli mahdollisuus kiistää ne tehokkaasti ja jotta kantajan ei yleisesti ottaen olisi tarvinnut olla epävarma, mistä aiheutuisi sille vahinkoa.

173 Kuten asiakirja-aineistosta ilmenee, kyseisten toimien tilintarkastuskertomusten tarkistetut luonnokset toimitettiin kantajalle 24.1.2012. Kantaja toimitti tarkistettuja luonnoksia koskevat huomautuksensa 15.2.2012. Tilintarkastajat toimittivat lopulliset tilintarkastuskertomukset komissiolle 26.4.2012, ja komissio toimitti ne vuorostaan kantajalle 10.6.2013.

174 Näin ollen on katsottava, että tilintarkastusmenettelyssä noudatettiin periaatetta, jonka mukaan sopimukset on pantava täytäntöön vilpittömässä mielessä, 26.4.2012 asti, jolloin tilintarkastajat toimittivat lopulliset tilintarkastuskertomukset komissiolle. On myös todettava, että päivästä, jona tilintarkastajat toimittivat lopulliset kertomukset komissiolle (26.4.2012), päivään, jona lopulliset tilintarkastuskertomukset toimitettiin kantajalle (10.6.2013), kului yli 13 kuukautta. Näin ollen käsiteltävässä asiassa on tutkittava, oliko tällainen aika kohtuullinen sopimuksen vilpittömässä mielessä tapahtuvaa täytäntöönpanoa koskevan periaatteen valossa.

175 Kun otetaan huomioon asiakirja-aineiston sisältö, yli 13 kuukautta oli kohtuuttoman pitkä aika, jolle ei ollut perusteita. Tilintarkastajat toimittivat lopulliset tilintarkastuskertomukset komissiolle 26.4.2012, minkä jälkeen komission ja kantajan välillä ei ollut minkäänlaista yhteydenpitoa. Kuten 10.6.2013

päivätyistä kirjeistä ilmenee, komissio hyväksyi lopulliset tilintarkastuskertomukset kokonaisuudessaan ja ilman muutoksia. Tarkastuksen kohde tai lopullisten tilintarkastuskertomusten sisältö eivät myöskään olleet millään tavalla monimutkaisia.

176 Ainut seikka, johon komissio vetosi perustellakseen yli 13 kuukauden pituista aikaa, oli se, että Euroopan petostentorjuntavirasto (OLAF) oli käynnistänyt tutkimuksen 10.9.2012. Komission mukaan kyseisen tutkimuksen käynnistämisestä seurasi, että komissio tarvitsi useita kuukausia aikaa tarkastaakseen ja hyväksyäkseen tilintarkastajien päätelmät.

177 On syytä huomauttaa, ettei komissio selvitä riittävän tarkasti, miksi OLAFin käynnistämä tutkimus johti yli 13 kuukauden odotusaikaan. Lisäksi kyseinen tutkimus käynnistettiin viisi kuukautta sen jälkeen, kun lopulliset tilintarkastuskertomukset oli toimitettu komissiolle, eli joka tapauksessa ehti kulua viisi kuukautta siitä, kun lopulliset tilintarkastuskertomukset toimitettiin komissiolle, siihen, kunnes OLAF käynnisti tutkimuksen. Asiakirja-aineistosta ei kuitenkaan ilmene, että komissio olisi toiminut näiden viiden kuukauden aikana aktiivisesti.

178 Edellä esitetystä seuraa, että se 13 kuukauden ajanjakso, joka käsiteltävässä asiassa kului hetkestä, jona lopulliset tilintarkastuskertomukset toimitettiin komissiolle, siihen, että kyseiset kertomukset annettiin tiedoksi kantajalle, oli perusteettoman pitkä, ja komissio on näin ollen rikkonut sopimusvelvoitteitaan sopimuksen vilpittömässä mielessä tehdyn täytäntöönpanon periaatteen näkökulmasta tulkittuina.

179 Asiakirja-aineistosta ei kuitenkaan ilmene, että perusteeton viive lopullisten tilintarkastuskertomusten toimittamisessa kantajalle olisi heikentänyt kantajan mahdollisuutta riitauttaa tehokkaasti tilintarkastajien päätelmät, kuten kantaja itse väittää.

180 On ensinnäkin todettava, kuten komissio on aivan oikein huomauttanut, että kantajalle annettiin kaksi mahdollisuutta, tarkemmin sanottuna 22.12.2011 ja 15.2.2012, toimittaa huomautuksensa ja tositteet tilintarkastajille siinä vaiheessa, kun tilintarkastuskertomuksia vasta luonnosteltiin. On myös todettava, että komissio hyväksyi tilintarkastajien päätelmät kokonaisuudessaan. Näin ollen ei ole osoitettu, että perusteeton viive lopullisten tilintarkastuskertomusten toimittamisessa kantajalle olisi heikentänyt kantajan mahdollisuutta riitauttaa tehokkaasti tilintarkastajien päätelmät. Lisäksi on todettava, että lopulliset tilintarkastuskertomukset toimitettuaan komissio antoi kantajalle vielä useamman mahdollisuuden toimittaa huomautuksia ja lisätositteita ja että kantaja toimittikin huomautuksia 9.7.2013 ja 7.10.2013 päivätyissä kirjeissä.

181 Väitteestä, jonka kantaja esitti unionin yleisessä tuomioistuimessa ja jonka mukaan tilintarkastus kesti niin pitkään, että suurin osa käsiteltävien toimien hallinnoinnista vastaavista työntekijöistä oli lähtenyt kantajan palveluksesta, minkä takia kantajalla ei ollut käytössään tarvittavia tietoja riitauttaakseen tehokkaasti tilintarkastajien päätelmät, on todettava seuraavaa.

182 Kuten komissio on aivan oikein huomauttanut, asiakirja-aineistosta ilmenee, että kaksi kyseisten toimien hallinnoinnista pääasiassa vastannutta henkilöä, asiantuntijat X ja Y, olivat edelleen aktiivisesti mukana kantajayrityksen hallinnossa tämän kanteen nostamispäivänä ja saattoivat näin ollen antaa kantajalle kaikki tarvittavat tiedot tilintarkastajien päätelmien riitauttamiseksi.

183 Lisäksi on todettava, että tukisopimusten II.20 kohdan 2 ja 3 kohdan mukaisesti kantajalla oli velvollisuus säilyttää kaikki alkuperäiset, erityisesti kirjanpitoon ja verotukseen liittyvät asiakirjat viiden vuoden ajan tuen loppuosan maksupäivästä eli vuoteen 2015 asti. Tästä seuraa, että viive lopullisten tilintarkastuskertomusten toimittamisessa ei heikentänyt kantajan mahdollisuutta vedota edellä mainittuihin asiakirjoihin näkemystensä tueksi, koska kantajalla oli sopimusperusteinen velvollisuus säilyttää kyseiset asiakirjat vuoteen 2015 asti ja käsiteltävässä asiassa merkitykselliset tapahtumat eli tilintarkastusta koskeva kontradiktorinen menettely sijoittuvat vuoteen 2013.

184 Edellä esitetyn perusteella kantajan ensimmäinen väite on hylättävä.

185 Muistutettakoon, että toisessa väitteessään kantaja moittii komissiota siitä, että kyseisten toimien hallinnointi oli yleisesti ottaen huonoa. Osoituksena kyseisten toimien huonosta hallinnoinnista kantaja väittää, että komissio ei tiedottanut sitä kyseisten toimien etenemisestä, että tuen hakijoille tarkoitettua opasta on sittemmin tarkistettu siten, että se sisältää nykyään paljon enemmän tietoa tukikelpoisista kustannuksista, ja että tukisopimuksissa oli useita tyylivirheitä.

186 Tämä väite on hylättävä perusteettomana. Väitteestä, jonka mukaan komissio ei tiedottanut kyseisten toimien etenemisestä, on todettava, ettei asiakirja-aineistosta ilmene, että kantaja olisi tarvinnut komissiolta edellä mainittujen toimien täytäntöönpanon aikana lisätietoja tai -täsmennyksiä tai että kantaja olisi pyytänyt komission kanssa tapaamista, josta komissio olisi kieltäytynyt. Komissio vetoaa aivan oikeutetusti myös siihen, että sen yksiköt tekivät marraskuussa 2009 kyseisiä toimia koskevan seurantakäynnin kantajan tiloissa.

187 Kaksi muuta kantajan esittämää seikkaa (ks. edellä 185 kohta) eivät ole omiaan osoittamaan, että komissio olisi hallinnoinut toimia huonosti.

188 Edellä esitetyn perusteella tämä kanneperuste on hylättävä. Koska kantaja ei ole voinut osoittaa, että sillä oli tukisopimuksiin perustuvia saatavia komissiolta, kantajan toinen vaatimus on hylättävä.

3. Ensimmäinen vaatimus, joka koskee riidanalaisen päätöksen kumoamista

189 On syytä muistuttaa, että toisen kanneperusteen ensimmäinen väite ja viides kanneperuste on katsottava esitetyn ensimmäisen vaatimuksen tueksi. Aluksi on tarkasteltava viidettä kanneperustetta.

a) Viides kanneperuste, jonka mukaan komissiolla ei ollut toimivaltaa tehdä riidanalaista päätöstä

190 Kantaja riitauttaa vastauskirjelmässään komission toimivallan tehdä riidanalainen päätös. Kantaja väittää, että komissio ei voi hyväksyä sopimusten alalla sellaisia yksipuolisia toimia kuin riidanalainen päätös käsiteltävässä asiassa ja että pakottaakseen toisen sopimuspuolen panemaan täytäntöön taloudelliset sopimusvelvoitteensa komission on tarvittaessa saatettava maksuvaatimus toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi SEUT 272 artiklan mukaisesti. Kantajan mukaan sen tunnustaminen, että komissiolla on toimivalta antaa yksipuolisesti täytäntöönpanoperuste sopimusperusteisen saamisen takaisinperimiseksi, rikkoo perusoikeuskirjan 47 artiklaa, koska komission sopimuskumppanilla ei ole tällöin tehokasta oikeussuojakeinoa kyseisen yksipuolisen toimen riitauttamiseksi. Kantajan mukaan kyseisestä toimesta nostettavan kumoamiskanteen tehokkuutta heikentää unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytäntö, jonka mukaan sellaisia kumoamiskanteessa esitettyjä kanneperusteita ei voida ottaa tutkittavaksi, jotka koskevat sopimusmääräysten ja sopimukseen sovellettavan kansallisen lainsäädännön rikkomista. Kantajan mukaan on myös niin, että mikäli komission sopimuskumppani nostaa sopimussuhteeseen perustuvan vahingonkorvauskanteen sopimuksen suhteen toimivaltaisessa tuomioistuimessa, komissio voi vedota sopimuskumppaniinsa nähden yksipuoliseen täytäntöönpanoperusteeseen, jonka laillisuusvalvontaa suorittava tuomioistuin on tällä välin vahvistanut.

191 Komission mukaan tämä kanneperuste on täysin perusteeton.

192 On syytä muistuttaa, että riidanalainen päätös perustuu SEUT 299 artiklaan ja varainhoitoasetuksen 79 artiklan 2 kohtaan.

193 SEUT 299 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään seuraavaa:

”Neuvoston, komission tai Euroopan keskuspankin säädös, jossa määrätään maksuvelvollisuus muulle kuin valtiolle, on täytäntöönpanokelpoinen.”

194 Varainhoitoasetuksen 79 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Toimielin voi määrätä saamisen maksuvelvollisuuden myös muille kuin jäsenvaltioille [SEUT] 299 artiklassa tarkoitetulla täytäntöönpanokelpoisella päätöksellä.”

195 On todettava, että varainhoitoasetuksen 79 artiklan 2 kohta sisältyy lukuun, jonka otsikko on ”Tulotapahtumat” ja jota seuraavan luvun otsikko on ”Menotapahtumat”, eikä kumpaakaan lukua ole tarkoitus soveltaa vain johonkin tiettyyn unionin toimien alaan vaan kaikkiin unionin talousarviota koskeviin toimiin, mistä on osoituksena se, että kyseiset luvut sisältyvät IV osastoon, jonka otsikko on ”Talousarvion toteuttaminen”, joka puolestaan sisältyy kyseisen asetuksen ensimmäiseen osaan, jonka otsikko on ”Yhteiset säännökset”.

196 Varainhoitoasetuksen IV osaston säännöksiä sovelletaan siten myös sopimuksiin, mistä ovat osoituksena muun muassa varainhoitoasetuksen osastoon sisältyvän 90 artiklan säännökset, joiden mukaan ”maksu suoritetaan, jos on olemassa todisteet siitä, että asianomainen toiminta on perussäädöksen säännösten tai sopimusmääräysten mukainen”.

197 Kuten unionin yleinen tuomioistuin on toistuvasti katsonut, SEUT 299 artiklassa ja varainhoitoasetuksen 79 artiklan 2 kohdassa ei kummassakaan tehdä eroa sen perusteella, onko saatava, joka on vahvistettu täytäntöönpanoperusteena pidettävällä päätöksellä, sopimusperusteinen vaiko ei (ks. vastaavasti tuomio 13.6.2012, Insula v. komissio, T-246/09, ei julkaistu, EU:T:2012:287, 94 ja 95 kohta ja tuomio 27.9.2012, Applied Microengineering v. komissio, T-387/09, EU:T:2012:501, 39 kohta).

198 Tästä seuraa, että sekä SEUT 299 artiklassa että varainhoitoasetuksen 79 artiklan 2 kohdassa annetaan komissiolle toimivalta tehdä riidanalainen päätös siitä huolimatta, että kyseisen päätöksen kohteena oleva saaminen liittyy tukisopimusten täytäntöönpanoon ja on näin ollen ”sopimusperusteinen”.

199 Toisin kuin kantaja väittää, edellä 197 kohdassa viitattu oikeuskäytäntö ei ole ristiriidassa 17.6.2010 annetun tuomion CEVA v. komissio (T-428/07 ja T-455/07, EU:T:2010:240, 68 kohta) kanssa.

200 Edellä mainitun tuomion 68 kohdasta kyllä ilmenee, että komissiolla ei lähtökohtaisesti ole sopimusten alalla oikeutta toteuttaa yksipuolisia toimia ja että sen asiana ei siten ole osoittaa päätöksenluonteista toimea asianomaiselle sopimuspuolelle, jotta viimeksi mainittu panee taloudelliset sopimusvelvoitteensa täytäntöön, vaan sen on tarvittaessa saatettava maksuvaatimus toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

201 Kuten unionin yleinen tuomioistuin täsmensi 13.6.2012 annetussa tuomiossa Insula v. komissio (T-246/09, ei julkaistu, EU:T:2012:287, 99 kohta), 17.6.2010 annetusta tuomiosta CEVA v. komissio (T-428/07 ja T-455/07, EU:T:2010:240, 68 kohta) ilmenee, että näin lausuessaan unionin yleinen tuomioistuin totesi ainoastaan, ettei komissio voi ainoastaan sopimuksen perusteella toteuttaa yksipuolista toimea, jolla määrätään sopimusperusteinen saaminen takaisinperittäväksi. Sitä vastoin ei ole poissuljettua, että tällainen toimi voi perustua esimerkiksi varainhoitoasetuksen säännökseen, kuten käsiteltävässä asiassa, jossa riidanalainen päätös perustuu erityisesti varainhoitoasetuksen 79 artiklan 2 kohtaan.

202 Joka tapauksessa on niin, että mikäli 17.6.2010 annettua tuomiota CEVA v. komissio (T-428/07 ja T-455/07, EU:T:2010:240) voidaan tulkita siten, että sen mukaan komissiolla ei ole toimivaltaa tehdä täytäntöönpanoperusteena pidettävää päätöstä, jolla määrätään sopimusperusteisen saamisen maksuvelvollisuus, tätä päätelmää olisi tarkasteltava uudelleen edellä 195–198 kohdassa esitetyistä syistä.

203 Edellä 197 kohdassa viitattu unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytäntö ei ole myöskään ristiriidassa 9.9.2015 annetun tuomion Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirourgiko Kentro v. komissio (C-506/13 P, EU:C:2015:562) kanssa, toisin kuin kantaja väittää unionin yleisen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen antamassaan vastauksessa.

204 Kyseisessä tuomiossa (tuomio 9.9.2015, Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirourgiko Kentro v. komissio, C-506/13 P, EU:C:2015:562) unionin tuomioistuin nimittäin tarkasteli sitä, voidaanko veloitusilmoitus katsoa SEUT 263 artiklassa tarkoitetuksi kannekelpoiseksi toimeksi. Unionin tuomioistuimen mukaan ei voitu, koska kyseisellä veloitusilmoituksella ei ollut julkisen vallan valtaoikeuksien käyttöön perustuvia oikeusvaikutuksia, vaan sen oli päinvastoin katsottava olevan erottamaton osa asianosaisten välistä sopimussuhdetta (ks. mainitun tuomion 20 ja 24 kohta).

205 Tutkiessaan, onko veloitusilmoitus luonteeltaan lainsäädännöllinen, sopimusperusteinen vai hallinnollinen, unionin tuomioistuin vahvisti, että mikäli unionin tuomioistuimet katsoisivat, että niillä on toimivalta lausua sellaisten toimenpiteiden kumoamisesta, jotka kuuluvat vain sopimukseen perustuvaan asiayhteyteen, olisi vaarana paitsi se, että SEUT 272 artikla menettäisi merkityksensä, myös se, että tilanteissa, joissa sopimus ei sisällä välityslauseketta, unionin tuomioistuinten tuomiovaltaa laajennettaisiin yli SEUT 274 artiklassa määrättyjen rajojen (tuomio 9.9.2015, Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirourgiko Kentro v. komissio, C-506/13 P, EU:C:2015:562, 19 kohta).

206 Samassa yhteydessä unionin tuomioistuin korosti, että tilanteessa, jossa toimielin, erityisesti komissio, päättää taloudellisten tukien myöntämistä varten turvautua sopimukseen SEUT 272 artiklan puitteissa, sen on pysyteltävä näissä puitteissa, eli sen on muun muassa vältettävä käyttämästä sopimuskumppaneidensa kanssa epäselviä ilmaisuja, jotka sopimusosapuolet saattavat ymmärtää siten, että ne kuuluvat yksipuoliseen päätöksentekovaltaan, joka ylittää sopimusmääräykset (tuomio 9.9.2015, Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirourgiko Kentro v. komissio, C-506/13 P, EU:C:2015:562, 21 kohta).

207 Koska 9.9.2015 annettu tuomio Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirourgiko Kentro v. komissio (C-506/13 P, EU:C:2015:562) koskee veloitusilmoitusta ja sen riitauttamiseksi käytössä olevia oikeussuojakeinoja eikä sellaista täytäntöönpanoperusteena pidettävää päätöstä kuin riidanalainen päätös nyt käsiteltävässä asiassa tai tällaisen päätöksen tehneen tahon toimivaltaa, kyseinen tuomio ei ole merkityksellinen käsiteltävässä asiassa eikä se näin ollen tue kantajan väitettä, jonka mukaan komissiolla ei ollut toimivalta tehdä riidanalaista päätöstä. Veloitusilmoitus ei voi olla kumoamiskanteen kohteena, kun kyseessä on sopimussuhde, mutta riidanalainen päätös sen sijaan on kiistatta tällainen toimi, koska sillä on tarkoitus saada aikaan sitovia oikeusvaikutuksia, jotka jäävät asianosaisten välisen sopimussuhteen ulkopuolelle ja edellyttävät komissiolle sen hallintoviranomaisen asemassa myönnettyjen julkisen vallan valtaoikeuksien käyttämistä (ks. vastaavasti tuomio 9.9.2015, Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirourgiko Kentro v. komissio, C-506/13 P, EU:C:2015:562, 20 kohta ja määräys 29.9.2016, Investigación y Desarrollo en Soluciones y Servicios IT v. komissio, C-102/14 P, ei julkaistu, EU:C:2016:737, 55 ja 58 kohta). On nimittäin täsmennettävä, että vaikka tukisopimusten II.19.5 kohdassa viitataan nimenomaisesti komission mahdollisuuteen tehdä täytäntöönpanoperusteena pidettävä päätös, kuten se on tehnyt käsiteltävässä asiassa, kyseisen päätöksen oikeudellista luonnetta ei määritellä edellä mainituissa sopimuksissa tai niihin sovellettavissa oikeussäännöissä vaan SEUT 299 artiklassa ja varainhoitoasetuksen 79 artiklan 2 kohdassa (ks. vastaavasti tuomio 13.6.2012, Insula v. komissio, T-246/09, ei julkaistu, EU:T:2012:287, 94–96 kohta ja tuomio 27.9.2012, Applied Microengineering v. komissio, T-387/09, EU:T:2012:501, 39 kohta).

208 Koska riidanalainen päätös on toimi, joka voi olla kumoamiskanteen kohteena, käsiteltävässä asiassa ei ole vaarana, että laillisuusvalvontaa suorittavan tuomioistuimen tuomiovaltaa laajennettaisiin lainvastaisesti unionin tuomioistuimen 9.9.2015 annetun tuomion Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirourgiko Kentro v. komissio (C-506/13 P, EU:C:2015:562) 19 kohdassa kuvaamalla tavalla (ks. edellä 205 kohta), sillä sopimuksen suhteen toimivaltaisella tuomioistuimella eli käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimilla, joiden käsiteltäväksi asia on saatettu SEUT 272 artiklan nojalla, ei ole

toimivaltaa harjoittaa laillisuusvalvontaa tällaisen toimen osalta (ks. vastaavasti tuomio 8.10.2008, Helkon Media v. komissio, T-122/06, ei julkaistu, EU:T:2008:418, 44 kohta). Samalla tavoin tilanne, johon unionin tuomioistuin viittaa edellä mainitun tuomion 21 kohdassa (ks. edellä 206 kohta), ei koske nyt käsiteltävää asiaa, sillä kuten edellä todettiin, riidanalaisen päätöksen kaltaisen täytäntöönpanoperusteena pidettävän toimen hyväksyminen jää sopimussuhteen ulkopuolelle.

209 Kantaja väittää silti, että sen tunnustaminen, että komissiolla on toimivalta hyväksyä yksipuolinen toimi sopimusperusteisen saamisen takaisinperimiseksi, rikkoo perusoikeuskirjan 47 artiklaa, koska asianomaisella sopimuspuolella ei ole tällöin tehokasta oikeussuojakeinoa kyseisen yksipuolisen toimen riitauttamiseksi (ks. edellä 190 kohta).

210 Tästä on syytä muistuttaa, että tehokkaan oikeussuojan periaate on eräs unionin oikeuden yleisistä periaatteista, joka on nykyisin ilmaistu perusoikeuskirjan 47 artiklassa (ks. tuomio 6.11.2012, Otis ym., C-199/11, EU:C:2012:684, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tämä periaate muodostuu eri osatekijöistä, joihin kuuluu muun muassa oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa (tuomio 6.11.2012, Otis ym., C-199/11, EU:C:2012:684, 48 kohta).

211 Oikeudesta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa on täsmennettävä, että ”tuomioistuimella” on oltava toimivalta tutkia kaikki sen käsiteltäväksi saatetun oikeusriidan kannalta merkitykselliset tosiseikka- ja oikeuskysymykset, jotta se voi ratkaista unionin oikeuteen perustuvia oikeuksia ja velvoitteita koskevat oikeudenkäyntiasiat perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaisesti (tuomio 6.11.2012, Otis ym., C-199/11, EU:C:2012:684, 49 kohta).

212 Käsiteltävässä asiassa on todettava, että osittaisen uudelleenluonnehdinnan seurauksena unionin yleinen tuomioistuin tutkii saman kanteen yhteydessä sekä riidanalaisen päätöksen laillisuuden että sen, onko kyseisen päätöksen taustalla alun perin ollut komission sopimusperusteinen saatava kantajalta perusteltu. Koska unionin yleinen tuomioistuin tutkii kaikki käsiteltävän riita-asian kannalta merkitykselliset tosiasia- ja oikeuskysymykset, on katsottava, että esillä oleva kanne on perusoikeuskirjan 47 artiklassa tarkoitettu tehokas oikeussuojakeino.

213 Yleisemmin on todettava, että tilanteessa, jossa komissio tekee täytäntöönpanoperusteena pidettävän päätöksen, jonka kohteena on sopimusperusteisen saamisen periminen takaisin sopimuspuolelta, viimeksi mainittu voi nostaa unionin yleisessä tuomioistuimessa kanteen sekä SEUT 263 artiklan että SEUT 272 artiklan nojalla edellyttäen, että riidanalainen sopimus sisältää SEUT 272 artiklassa tarkoitetun välityslausekkeen. Tällaisessa kanteessa asianomainen sopimuspuoli voi riitauttaa edellä tarkoitetun päätöksen laillisuuden vetoamalla perussopimukseen tai mihin tahansa sen soveltamista koskevaan oikeussääntöön liittyvään kanneperusteeseen mutta esittää lisäksi sopimusta ja siihen sovellettavaa oikeutta koskevia kanneperusteita ja väitteitä ja pyytää unionin yleistä tuomioistuinta lausumaan kyseisen sopimuspuolen ja komission välisen sopimusriidan sisällöstä siten, että se käyttää tältä osin sille SEUT 272 artiklassa annettua täyttä tuomiovaltaa (ks. tuomio 6.10.2015, Technion ja Technion Research & Development Foundation v. komissio, T-216/12, EU:T:2015:746, 57 kohta ja tuomio 9.11.2016, Trivisio Prototyping v. komissio, T-184/15, ei julkaistu, EU:T:2016:652, 62 kohta).

214 Edellä esitetyn perusteella tämä kanneperuste on hylättävä.

b) Toisen kanneperusteen ensimmäinen väite, jonka mukaan lopullisten tilintarkastuskertomusten toimittamista kantajalle on viivytetty perusteettomasti

215 On syytä muistuttaa, että unionin yleisen tuomioistuimen mukaan toisen kanneperusteen ensimmäinen väite, jonka mukaan lopullisten tilintarkastuskertomusten toimittamista kantajalle viivytettiin perusteettomasti, on katsottava esitetyn toisen vaatimuksen lisäksi myös ensimmäisen vaatimuksen

tueksi sillä perusteella, että kyseinen viive heikensi kantajan mahdollisuuksia puolustautua tehokkaasti riidanalaisen päätöksen tekemiseen johtaneessa perintää koskevassa hallinnollisessa menettelyssä (ks. edellä 75 kohta).

216 Tämä väite on selvästi hylättävä.

217 Koska lopulliset tilintarkastuskertomukset toimitettiin kantajalle 10.6.2013 päivätyillä kirjeillä (ks. edellä 27 kohta), kyseiset asiakirjat olivat kantajan saatavilla ennen kuin tämä vastaanotti 16.10.2013 päivätyn kirjeen, jossa komissio toimitti kantajalle veloitusilmoitukset ja ilmoitti käynnistävänsä perintää koskevan hallinnollisen menettelyn (ks. edellä 36 kohta). Tästä seuraa, että käsiteltävässä asiassa perusteeton viive lopullisten tilintarkastuskertomusten toimittamisessa kantajalle ei vaikuttanut kantajan mahdollisuuteen puolustautua tehokkaasti takaisinperintää koskevan hallinnollisen menettelyn yhteydessä.

218 Edellä esitetyn perusteella ensimmäinen vaatimus ja kanne kokonaisuudessaan on hylättävä.

IV Oikeudenkäyntikulut

219 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 134 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

220 Saman työjärjestyksen 135 artiklan 2 kohdan mukaan unionin yleinen tuomioistuin voi lisäksi velvoittaa myös voittaneen asianosaisen korvaamaan oikeudenkäyntikulut osittain tai kokonaan, jos se katsotaan perustelluksi kyseisen asianosaisen menettelyn takia, ottaen huomioon myös tämän menettely ennen asian vireilletuloa.

221 Käsiteltävässä asiassa komissio on voittanut asian ja periaatteessa unionin yleisen tuomioistuimen olisi velvoitettava kantaja korvaamaan oikeudenkäyntikulut välitoimimenettelyssä aiheutuneet kulut mukaan luettuina komission vaatimusten mukaisesti.

222 Koska komissio ei ole täyttänyt sopimusvelvoitteitaan (ks. edellä 178 kohta), se on kuitenkin työjärjestyksen 135 artiklan 2 kohdan mukaisesti velvoitettava korvaamaan puolet kantajan oikeudenkäyntikuluista, ja kantaja on velvoitettava korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut ja vastaamaan puolesta omista oikeudenkäyntikuluistaan. Välitoimimenettelyssä aiheutuneet kulut jaetaan samalla tavalla asianosaisten kesken.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (laajennettu ensimmäinen jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) ADR Center SpA korvaa Euroopan komission oikeudenkäyntikulut välitoimimenettelyssä aiheutuneet kulut mukaan luettuina sekä vastaa puolesta omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja näin on myös välitoimimenettelyssä aiheutuneiden kulujen osalta.

3) Komissio korvaa puolet ADR Centerin oikeudenkäyntikuluista, ja näin on myös välitoimimenettelyssä aiheutuneiden kulujen osalta.

Kanninen Pelikánová Buttigieg

Gervasoni Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín

Julistettiin Luxemburgissa 20 päivänä heinäkuuta 2017.

Allekirjoitukset

Sisällys

I Asian tausta 1

A Käsiteltävät tukisopimukset 2

1. Tukisopimus A 2

2. Tukisopimus B 2

3. Tukisopimus C 3

4. Tukisopimusten rakenne ja merkitykselliset yhteiset määräykset 3

a) Rakenne 3

b) Kertomusten ja muiden asiakirjojen toimittaminen 3

c) Komission suorittamat maksut 3

d) Sovellettava lainsäädäntö ja toimivaltaiset tuomioistuimet 3

e) Tukikelpoiset kustannukset 4

f) Täytäntöönpanokelpoiset päätökset 4

g) Valvonta ja tilintarkastukset 4

B Tukisopimusten täytäntöönpano 5

1. Tukisopimus A 5

2. Tukisopimus B 5

3. Tukisopimus C 5

C Tilintarkastusmenettely 6

II Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset 8

III Oikeudellinen arviointi 9

A Tutkittavaksi ottaminen 9

1. Kantajan toisen vaatimuksen tutkittavaksi ottaminen 9

2. Kantajan kolmannen vaatimuksen tutkittavaksi ottaminen 10

B Asiakysymys 11

1. Alustavat huomautukset 11

2. Toinen vaatimus 13

a) Alustavat huomautukset 13

1) Unionin yleisen tuomioistuimen toimivalta 13

2) Riita-asiaan sovellettavat oikeussäännöt 13

b) Kolmas kanneperuste, jonka mukaan komissio ei täyttänyt sille kuuluvaa todistustaakkaa koskevaa velvollisuutta 14

c) Neljäs kanneperuste, joka koskee lopullisissa tilintarkastuskertomuksissa olevia virheitä ... 18

1) Tilintarkastajien asiantuntemus 18

2) Työaikalomakkeet 19

3) Laskutuksen ja maksun viivästyminen tukisopimusten B ja C kohteena olevien toimien yhteydessä 19

4) Unionin ulkopuolisten toimijoiden käyttäminen tukisopimuksen B kohteena olevan toimen toteuttamisessa 21

5) Kantajan työsuoritteiden laatu 22

d) Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan tilintarkastajien tarkastusmenettelyssä noudattamista säännöistä ei ole missään vaiheessa sovittu asianosaisten kesken 23

e) Toinen kanneperuste, jonka mukaan komissio viivytti perusteettomasti lopullisten tilintarkastuskertomusten toimittamista kantajalle ja niihin liittyvien toimien hallinnointi komissiossa oli yleisesti ottaen huonoa 24

3. Ensimmäinen vaatimus, joka koskee riidanalaisen päätöksen kumoamista 26

a) Viides kanneperuste, jonka mukaan komissiolla ei ollut toimivaltaa tehdä riidanalaista päätöstä 26

b) Toisen kanneperusteen ensimmäinen väite, jonka mukaan lopullisten tilintarkastuskertomusten toimittamista kantajalle on viivytetty perusteettomasti 29

IV Oikeudenkäyntikulut 30